D'ACI I D'ALLA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALONIA: PLAÇA CATALUNYA, 17

Febrer 1926 *Preu: 1'50 ptes.*

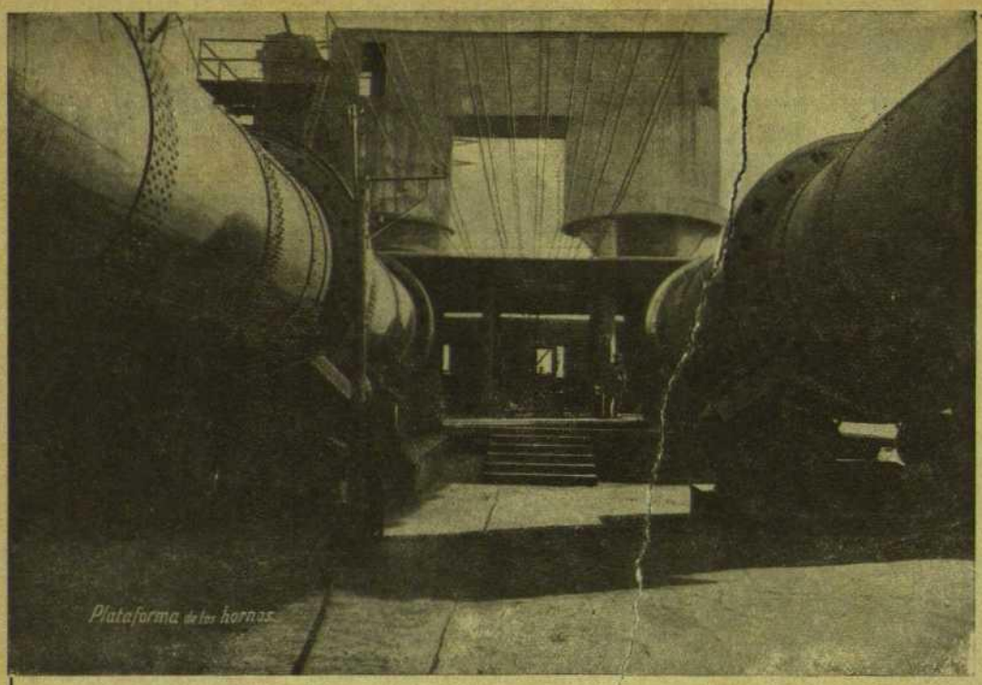

Plataforma dels forns, fàbrica del ciment Sanson

Ciment Portland

SANSON

Insubstituible per a obres de formigó

Ciment puzolànic

VOLCAN

Especial per a obres marítimes

La Auxiliar de la Construcción, S. A.

Casa Central: BARCELONA, Diputació, 239
Telèfons: 3907 A. y 3047 A.

Sucursal: MADRID, Plaça de Canalejas, 6
Telèfon: 2742 M.

CODI: A. B. C. 5.ª EDICIÓ

DIRECCIÓ TELEGRÀFICA, TELEFÒNICA I CABLE: PORTLAND

No es deixin enganyar i exigir sempre aquesta marca i nom BELLESA (registrats)

BELLESA

PARÍS I BERLÍN
Gran Prix
et Médailles d'Or

Depilatori Bellesa Té fama mundial per ésser l'únic inofensiu i que fa desaparèixer *a l'acte el borrissol de la cara, braços, etc.*, extirpant l'arrel sense molèstia per al cutis. L'únic que ha obtingut el Gran Premi.

Loció Bellesa ÉS EL SECRET DE LA DONA I DE L'HOME PER A REJOVENIR EL SEU CUTIS. Especialment preparada i de gran poder reconegut per a fer desaparèixer les *arrugues, grans, barbs, aspereses, etc.* Dóna fermesa i desenrotllament als pits de la dona. Absolutament inofensiva.

Tintura Winter Basta una sola aplicació per a que desapareixin les canes. Serveix per al cabell, barba, o bigoti. Dóna matisos perfectament naturals i inalterables. Demanin-la *negra, castany-obscur, castany natural, castany clar, ros.* Es la millor, més pràctica i més econòmica.

Pelifer Bellesa Vigoritza el cabell i el fa renàixer als calbs, per rebel que sigui la calvície.

Almendrolina Bellesa ES LA REINA DE LES CREMES. Un sol pot rejoveneix i embelleix el cutis d'una manera admirable. Completament inofensiva. La dona jove realça i conserva sa formosura i la dona d'edat recobra l'imperi de la bellesa. Finíssim perfum.

Es l'ideal **Rhum Bellesa** Fora canes

A BASE DE NOGUER. Basten unes gotes durant sis dies per a que desapareixin les *canes*, tornant-les a son primitiu color amb extraordinària perfecció. Usant-lo una o dues vegades per setmana, s'eviten els *cabells blancs*, puix sens tenyir-los els hi dóna color i vida. Es inofensiu fins per als *herpètics*. No taca, no embruta, ni engrassa. S'usa de la mateixa manera que el Rom-quina.

Polvos Bellesa De qualitat superfina i els més adherents al cutis.

DE VENDA: A les principals Perfumeries, Drogueries i Farmàcies d'Espanya, Amèrica i Portugal. — **Depositaris:** A Buenos Aires, D. Lluís Badia, carrer Bernardo Irigoyen, 263. — A l'Havana, D. Enric Tayà, carrer Dragones, 92, Telèfon A-3186. — A Panamà, D. Pere Pujolàs, «Farmacia Española». — A Mèxic, D. Jesús Rodríguez, Acadèmia, 35

Fabricants: Argente Germans, BADALONA

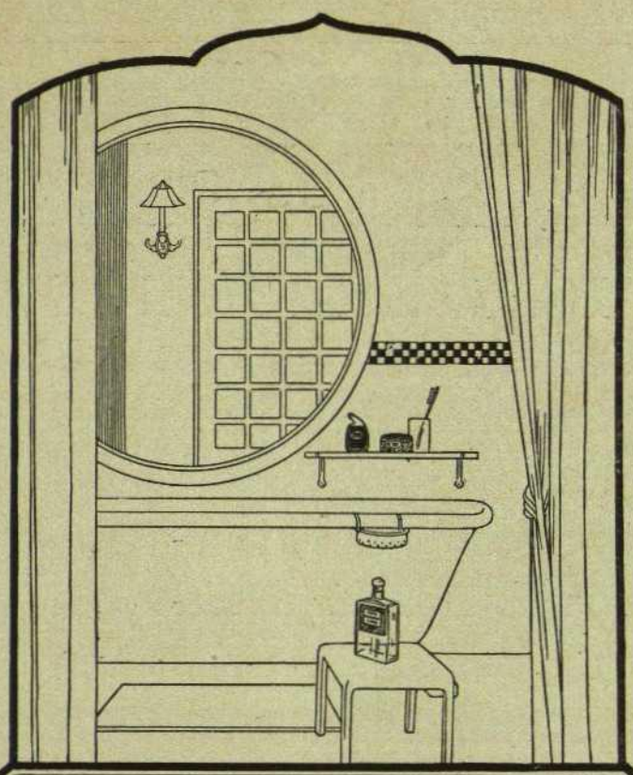

NO HI HA SECRETS DE TOCADOR

Tota senyora que tingui cura de la seva persona, sap que els Polvos Flors de Primavera fan més formós el cutis; que el Petroli Gal manté els cabells abundosos i sedosos; que la Pasta Dens emblanqueix el dentat sense atacar gens l'esmalt, i que posant a l'aigua del bany un raig de

AIGUA DE COLONIA AÑEJA

els nervis són tonificats i la pell roman fragant i fresca.

Flascó gran: **15** ptes. Flascó petit: **2'50** ptes.

Perfumeria Gal. - Madrid

AGUSTÍ CASTELLS

*

HULES DE TOTES CLASSES
RASPALLS ❀ PLOMERS
JOGUINES I PERFUMERIA

*

PORTAFERRISSA, 18 - Telèfon 1983 A.
BARCELONA

FÀBRICA DE PRODUCTES CERÀMICS

RAJOLES I ARTICLES DE CONSTRUCCIÓ

CASIMIR VICENS

Despatx: Carrer de Tallers, 72
Fàbrica: Carrer de Benavent, pròxim a Travessera (Sans)

TELÈFON 5090 A. - BARCELONA

BODEGUES SALVADOR MOYA, S. A.
Avinguda d'Icària, 177 :: Telèfon 46 S. M.

Vins fins de taula SANT QUINTI i SANTA ANNA
Vins generosos i espumosos

Especialitats: MOSCATELL - MALVASIA
LACRYMA CHRISTI - VERMUT MOYA
VI QUINAT, RANCI especial per a malalts i convalescents

Demaneu-lo en Colmados i Ultramarins

S. VERDAGUER

RONDA UNIVERSITAT, 9
Telèfon 1662 A
BARCELONA

Lavabos, Bidets, Banyeres, etc.

M. PALLAROLS

GRAN LIQUIDACIÓ D'EXISTÈNCIES

Don Magí Pallarols reitera a la seva distingida clientela i públic, que la liquidació d'existències que des del dia 28 de gener últim ve efectuant en els seus magatzems del Passeig de Gràcia, 44, és definitiva per haver decidit cessar en la indústria del moble i decoració d'interiors, després d'haver adquirit en **cinquanta anys** d'activitat comercial les més altes recompenses i una reputació indiscutible.

Així mateix es complau en fer públic que tant a la natural exigència d'una liquidació com al seu desig de donar una última correspondència al favor que sempre li ha dispensat la seva numerosa clientela, obeeix la considerabilíssima rebaixa amb què realitza el seu actiu, consistent en

MOBLES, CATIFES, QUADROS, LÀMPARES, TAPISSERIES, ESTORS, LLITS DE METALL, etc.

BARCELONA, FEBRER DE 1926

R. Maristany

PIANOS

CASA FUNDADA EN 1870

VENTAS AL CONTADO Y A PLAZOS
ALQUILERES :: REPARACIONES

18, Plaza de Cataluña, 18

A. JAUMÀ

LENCERIA
DE LUXE

TROUSSEAUX

BARCELONA

CARRER BOTERS, 2
(Plaça Cucurulla)

TELÈFON 3370 A.

R. del Centre, 33 i Passatge Bacardi, 2 :-: Barcelona

ELS POLVOS DE TALC RESULTEN INDISPENSABLES

Després d'afaitar-se, després del bany, després de l'exercici, en el «boudoir» i especialment per la cura de les criatures, res no hi ha com els Polvos de Talc Williams, per a refrescar i crear una sensació de confortable netedat. Es un article d'ús general, imprescindible a aquelles persones acostumades a hàbits de refinament i de confort. I per a qui vulgui el millor entre lo bo, el nom Williams és una bona garantia per a trobar plena satisfacció.

Entre les set classes de Polvos de Talc Williams, vostè hi trobarà el seu perfum predilecte, i si el que vostè prefereix és qualitat, estigui segur de què cada pot en conté una més generosa quantitat que la que pugui trobar en cap article similar.

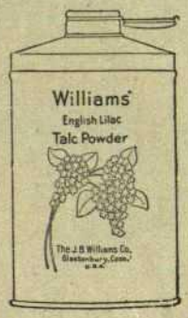

CLAVELL, VIOLETA
LILA ANGLESA
ROSA, BABY
KARSÉE, MATINÉE

Williams

Agents exclusius per a la venda:

E. Puigdengolas, Sdad. Lda.

BARCELONA

J. B. WILLIAMS & Co. Fabricants de les famoses barretes de sabó d'afaitar

DIRECTOR.
Carles Soldevila

PREU:
Exemplar, 1,50 ptes.

D'ACI I D'ALLA

SUMARI

	Pàgina
Portada, per *Santiago Rusiñol.*	
Prudenci Bertrana	428
Interviu d'actualitat, per *Francesc Maarra*	429-430
Evelina, per *James Joyce.*	432-433
Crònica d'Itàlia, per *Stefano Molle*	435
Lletra de París, per *Adolf Falgairolle.*	436-437
Esbós autobiogràfic del pintor Torres-Garcia	438-439
El Cardenal Mercier, per *Miquel Capdevila*	440-441
Budapest, per *X.*	442-443-444
Informació per classificar els films com una nova forma d'expressió, per *Douglas Fairbanks*	445-446-447
Panorama internacional de les Lletres i les Arts, per *Josep M.ª Junoy.*	448-449
La moda a París	450-451
El collar salvat, per *John Moreira*	452-453-454-455
Badoqueries de Londres, per *J. S.*	456-457

Número 98 *FEBRER 1926* *Vol. XVI*

ABONAMENT:
BARCELONA: ANY, 15 PTES.
FORA: » 16 »
AMÈRICA: » 18 »
ESTRANGER: » 22 »

REDACCIO I ADMINISTRACIO:
Llibreria Catalònia : Plaça Catalunya, 17
TELÈFON 4789 A

ABONAMENT:
BARCELONA: semestre, 8 PTES.
FORA: » 8'50 »
BARCELONA: trimestre, 4 »
FORA: » 4'50 »

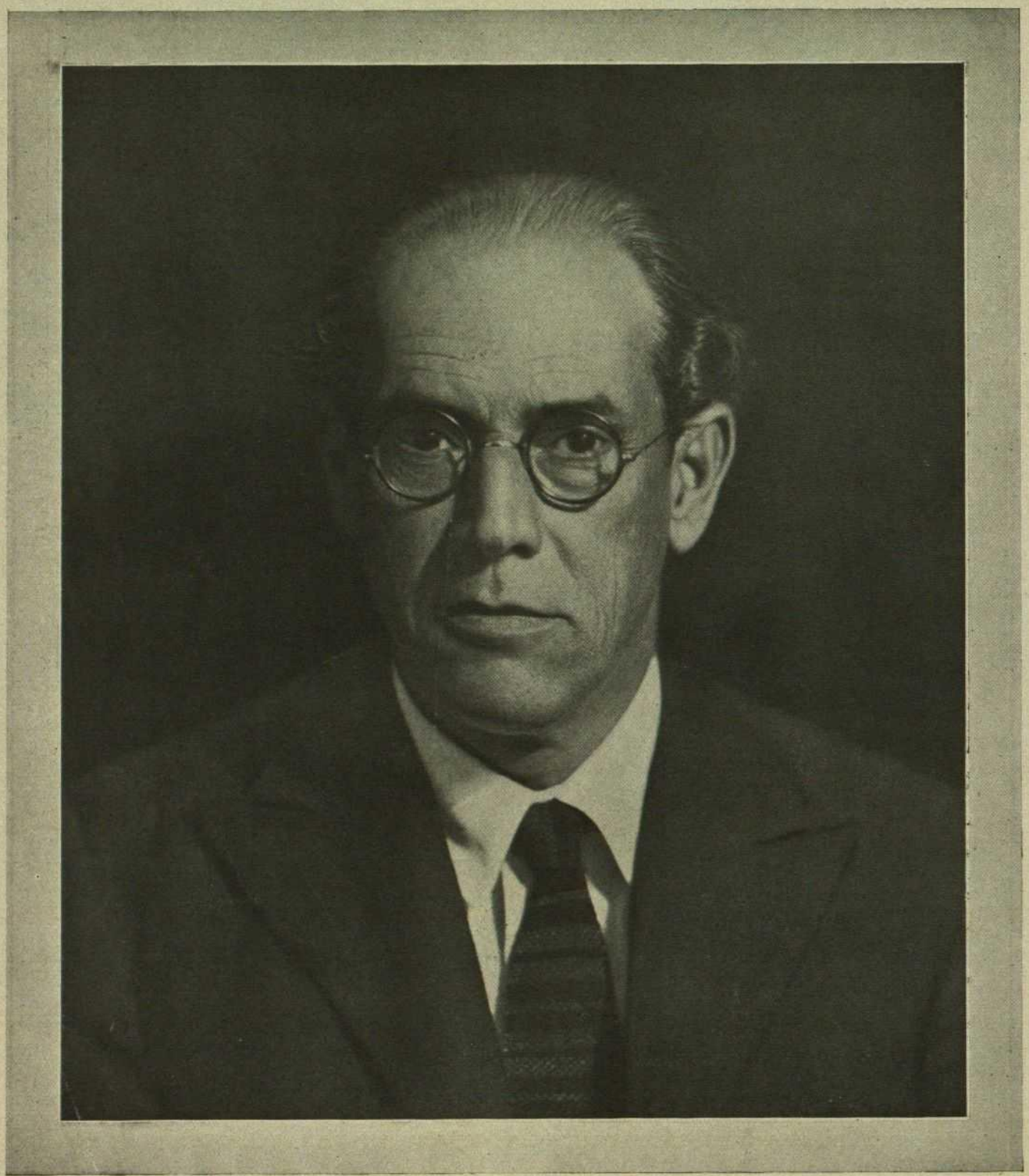

(Fot. Arenyes)

PRUDENCI BERTRANA

L'il·lustre prosista que amb la seva darrera novel·la «Jo» ha promogut un seguit d'apassionades discussions així ètiques com literàries. De la discussió no sempre neix la llum, però gairebé sempre en deriva l'èxit. L'edició de aquestes «memòries d'un metge filòsof», tot i tractar-se d'un gros tiratge, és a les acaballes.

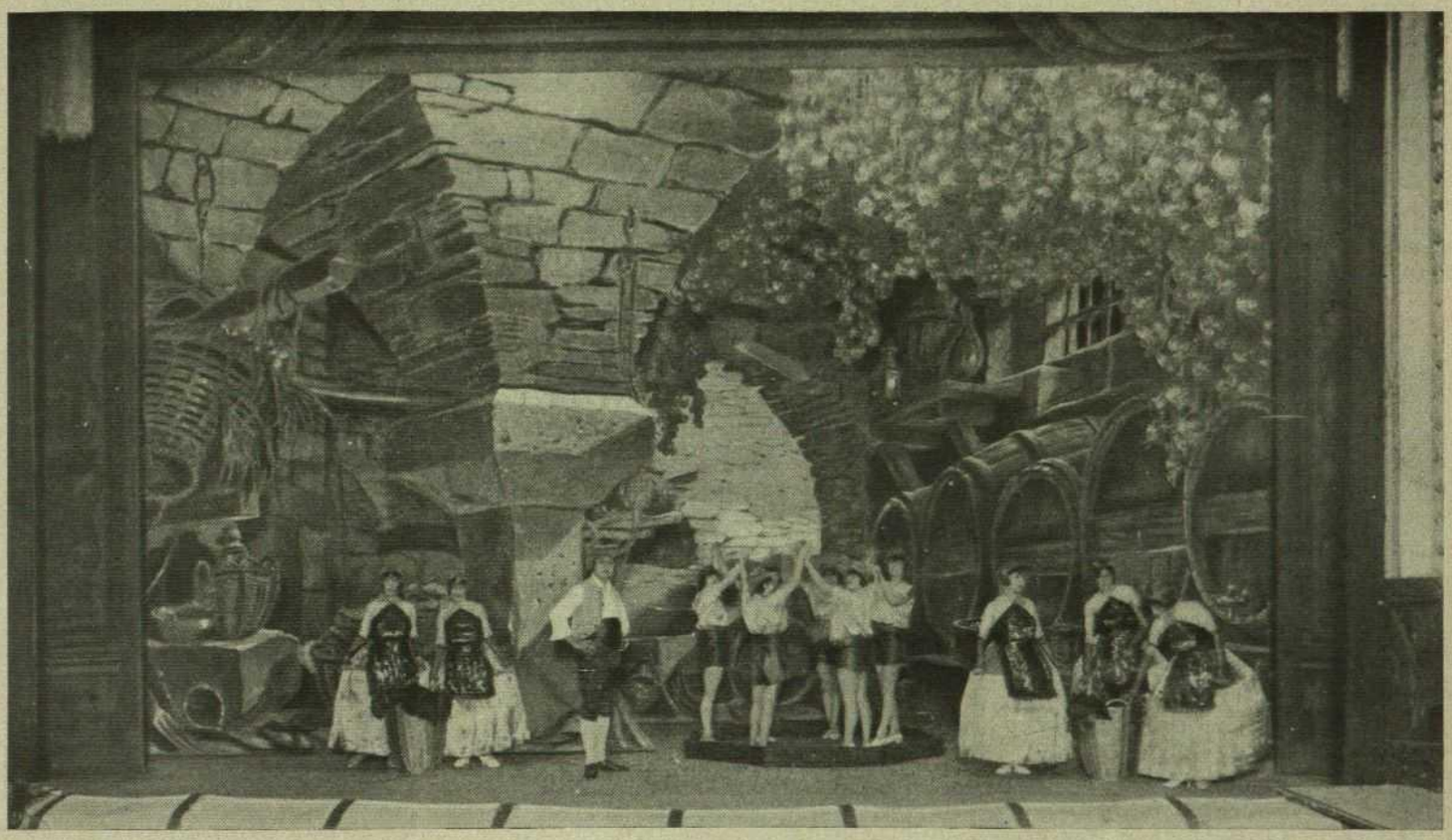

«El raïm». Lletra de Josep M.ª de Sagarra. Decorat de L. Labarta

INTERVIU D'ACTUALITAT

UN HOME DEL DIA: EN MANUEL SUGRANYES, EL MAGNIFIC, «PRODUCER» DE REVISTES CATALANO-INTERNACIONALS

Jo he estat... — i En Manuel Sugranyes abans de començar la seva confessió somriu tristament i continua...

... Senyores i senyors, em troben davant d'un fet acomplit: el triomf d'un home que ell tot sol ha sabut anar pel món i crear-se una personalitat ben definida i ben justa.

En Manuel Sugranyes és el director del «Teatre Còmic», que representa, dins del nostre teatre barceloní, el que el «Casino de París» és per a la capital de França. En Manuel Sugranyes, que ha anat pel món a cops de puny, a esgarrapades, a salts, ha arribat a obrir-se pas i convertir-se en l'indiscutible home de teatre que avui tothom reconeix en ell. Parlem-ne.

Després de l'èxit de *Kiss-me*, en el qual la part que correspon a Sugranyes és evidentíssima i forta, el director artístic del «Còmic» ha obert les portes a la poesia principesca d'En Josep Maria de Sagarra, a la gràcia ecoïsta de Marius Aguilar i al esperit sainetesc d'aquest valencià tan identificat amb les coses nostres, En Brauli Solsona. Tot Barcelona passa pel «Còmic» per a veure el *Yes-Yes*. I en aquest moment, quan el nom de Manuel Sugranyes

Manuel Sugranyes

roda per tots els nostres centres com un aportant de riqueses i de joiells teatrals, just és que el donem a conèixer...

— Jo he estat — em deia una tarda, oberta a les confessions, l'home del dia — *marmitón* en un vaixell que recorria el mar Roig; jo he estat *banderillero* i em feia dir *Gabirita;* jo he estat autor de *couplets*, i n'he escrit un — *La Mare* — que em va fer plorar mentre l'escrivia i que va volar per tot Catalunya ;jo he estat *regisseur* amb el meu parent En Ferran Bayès, i vaig «organitzar» la primera caricatura de revista amb En Manuel Fontdevila i l'«Amichatis»; jo he anat pel món patint gana i guanyant-me la vida durament. No he tingut mai ajut ni diners. Quan era molt pobre m'oferien els millors negocis i quan tenia diners em queien de les mans i no sabia on anaven a parar; jo he fet de tot per a guanyar-me el pa: he estat empleat en una botiga que venien bacallà; dependent de comerç, corredor d'articles de *bisuteria*; cap d'una acadèmia de coupletistes i he acabat essent el que jo somniava tota la vida: director artístic d'un teatre en

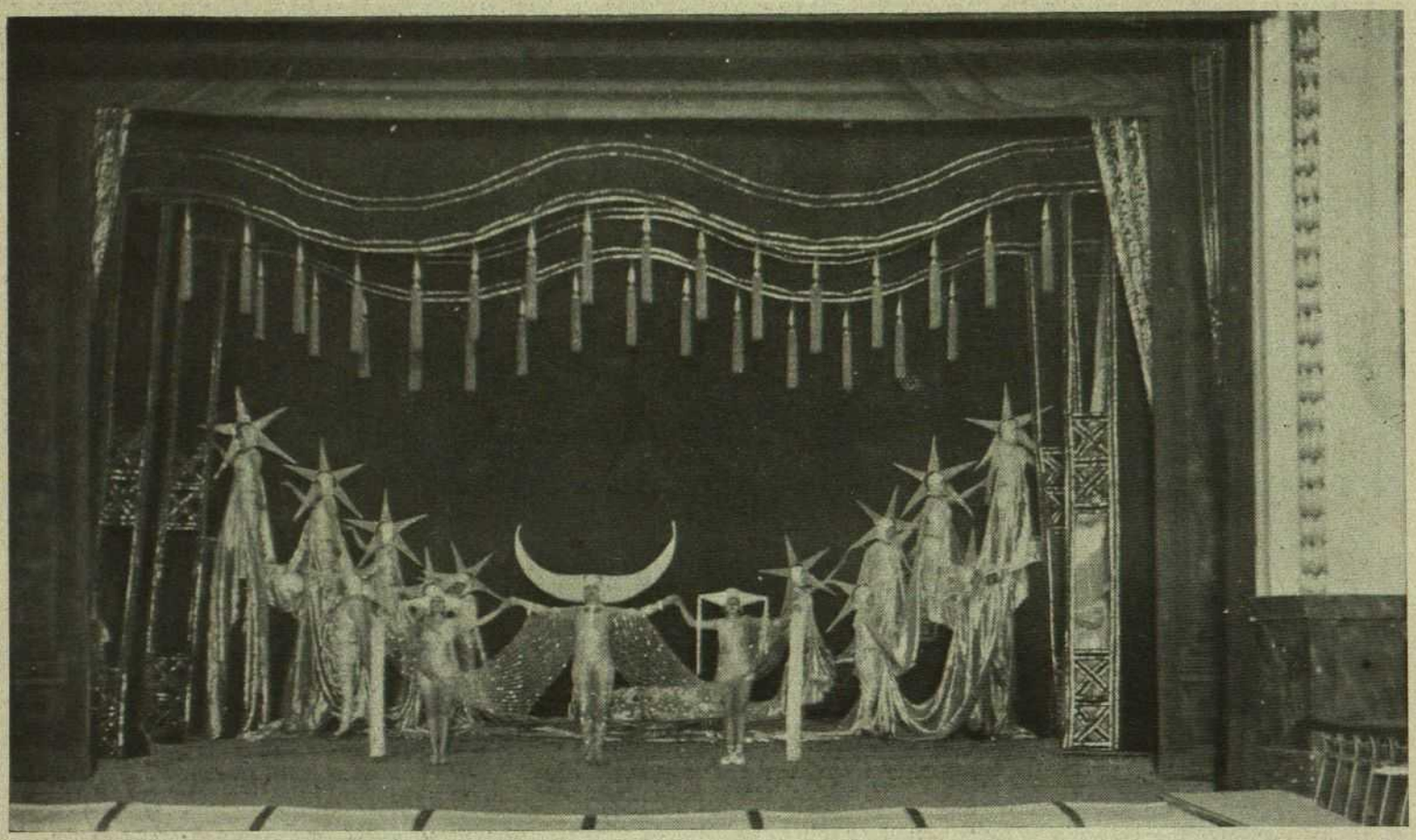

Un dels quadros més lluminosos de la Revista «Yes-Yes». Al mig, Lydia Francis

el qual pogués fer tot el que a mi se m'acudís. Quan va morir el malaurat Bayès, jo tenia que ajudar-lo en la revista que anaven a estrenar. Jo sempre he cregut que Barcelona podia mantenir un espectacle il·luminat i magnífic, i fins aconseguir-ho no he parat.

— I com concebeixes aquest espectacle?

— Veuràs. Un teatre de revistes no pot ésser-ho qualsevol teatre. Els teatres necessiten un públic afecte, una organització especial, uns treballadors especialitzats. Penjar un decorat de revista és diferent a penjar un decorat de teatre líric... I així tot. La revista no té res a veure amb els altres espectacles; la revista és un dels espectacles més importants de l'actualitat. Potser que amb la post-guerra, la revista ha arribat al summum de la transcendència. Ara, això que diuen els que desconeixen el teatre, els que afirmen que la revista passarà pateixen un error. La revista no passarà, la revista és ja dins de l'ària dels espectales, un espectacle més: com el drama, la *sarzuela*, l'opereta i l'òpera. Podrà tenir alts i baixos, però la revista queda.

— Creus que el públic es decanta amb un espectacle o amb altres com una moda.

— No. No és això, són els empresaris, amb esperit de botiguer, els que fan malbé al públic i els espectacles. Si a cada teatre mantinguessin una tradició, si a cada teatre cultivessin un gènere teatral, el públic sabria de què va i els teatres tindrien una clientela feta i segura. Si al «Poliorama», per exemple, fan sempre comèdia i els hi va bé, no és res més perquè han sabut mantenir una tradició... Els teatres queden desacreditats quan es fa de tot... El públic hi deixa d'anar perquè mai sap de què va o de qué anirà. Ara, la revista dóna diners, doncs, burrum!! tothom a presentar revistes... Clar, arriben a reventar el gènere, es perd la clientela... És el que passa amb el teatre líric i amb l'opereta; la crisi és tan forta per aquest motiu. Ja tothom ha fet operetes, ja tothom i a tot arreu s'ha fet teatre líric. La gent se'n cansa i es queda amb l'aparell de radio a casa. Si tots els teatres mantinguessin una tradició com comencem a tenir al nostre, el problema del teatre, estaria liquidat, perquè no n'hauria. Avui la revista és un èxit; avui la revista, feta bé, és l'espectacle de tot el públic. Amb un esperit «de finestrell» potser s'hauria de mantenir el «xiroïsme» passat; amb un esperit de gust i de refinament s'ha de buscar fer de l'espectacle del luxe i la llum l'espectacle de qualitat en la part literària. Això és el que jo he desitjat tota la vida. Ho he aconseguit? Sí? Doncs, si no tingués cap més altre guany em donaria per ben pagat amb l'èxit que han obtingut En Sagarra, En Marius Aguilar, En Solsona i tots els amics... No vull, ni desitjo altra cosa, creu-me, creu-me...

I En Sugranyes baixa el cap i obra els braços mecànicament com si busqués per terra l'expressió de la seva present alegria i del seu entusiasme permanent. I veliaquí. Hem considerat útil d'informar als lectors de D'Ací i D'Allà de les dites i fetes de aquesta remarcable personalitat de la vida teatral.

Els autors: dret, **En Sugranyes.** Asseguts: **F. Madrid, J. M. de Sagarra i Brauli Solsona**

FRANCESC MADRID

Original de Ramon Aulina, executat per a Georg Jensen Solvsmedie, Copenhaguen

EXPOSICIÓ I VENDA: PASSEIG DE GRACIA, 90

EVELINA

JAMES JOYCE

Els homes de la nostra generació — tota frontera esvaïda — que constaran en la història de l'art i la literatura, com a representatius de l'esperit del temps actual són ja visibles. Es diu en la música, Strawinsky; en la pintura, Picasso; en la literatura, James Joyce. A tots tres se'ls ha combatut i se'ls ha dit excèntrics, boigs, incoherents, inintel·ligibles. Tots tres han rebut el baptisme de la incomprensió dels rerassagats, d'aquells que evolucionen amb cinquanta anys de retard. No obstant, el temps dóna la raó als inquiets. Per damunt de la massa compacta dels tradicionalistes que fan contacte de colzes en tota l'amplada del món, el crit aparentment isolat dels capdavanters de l'esperit troba veus germanes que llencen, sense saber-ho les unes de les altres, un crit de la mateixa significació, del mateix to.

James Joyce és el crit del capdavanter de la literatura. Serà o no definitiva la seva obra («Ulisses», l'expressió genuïna del Joyce que al·ludim), però el és, avui, i serà demà el que concretà el moviment literari de la nostra època: ho és i ho serà perquè la seva fórmula podria establir-se així: Freud + Proust + Dada, que són els tres noms nous impulsadors del moviment literari d'avui.

Ha publicat diverses obres: «The portrait of the Artist as a young man», «Chamber Muçr», «Ulysses», «Dubliners» i «Exiles», una obra teatral. Les seves obres — «Ulysses» sobretot — han sofert una persecució acarnissada per part del puritanisme anglès. Edicions completes han estat cremades en les duanes de l'Imperi i les publicacions de les seves obres fetes a França han hagut de passar la frontera anglesa com a contraban.

La prosa que hem traduït — primera en llengües peninsulars — pertany a la col·lecció de narracions curtes que duu per títol «Dubliners». És una prosa que té sabors d'altres temperaments d'escriptors anglesos — Galsworthy, Katherine Mansfield, Laurence, P. Smith, l'autora del deliciós conte «The Pain», i Virginia Woolf. Es una prosa que no conté les fases característiques més agudes de Joyce, la que s'acosta als dadaïstes, que no podem donar perquè ens faltaria espai, sinó més aviat és vinculada a Proust, qui també presideix aquell nucli d'autors. Es, però, una prosa que revela una possessió tan acabada de la condició de psicòleg i d'escriptor, que, curta com és, hauria de fer reflexionar als conreadors de la nostra prosa narrativa. — M.-R.

Ella seia davant de la finestra esguardant com el vespre anava envaint l'avinguda. El seu cap s'apoiava a les cortines de la finestra i en les vores del seu nas sentia l'odor de la cretona plena de pols. Estava cansada.

Passava poca gent. L'home del capdavall del carrer, qui era fora, passava fent camí cap a casa seva; ella sentia com les passes retrunyien pel paviment de formigó i després com cruixien pel camí de pols de carbó que hi havia davant de les noves cases rojes. Temps enrera hi havia hagut allí un camp on acostumava de jugar cada tarda amb quitxalla d'altra gent. Però va venir un home de Belfast i comprà el camp; va edificar-hi cases — no com les seves casetes fosques, sinó unes altres fetes amb maons brillants i teulades lluents. El nois de l'avinguda acostumaven de jugar plegats en aquell camp — els Dennes, els Waters, els Dunus, el petit Keogh, el tulit, ella i els seus germans i germanes. Ernest, no obstant, mai no jugava: era massa gran. El pare d'ella acostumava sovint de perseguir los pel camp amb una vara de freixa; i el petit Keogh s'esverava i començava a cridar així que el veia acostar-se. Ells havien estat molt feliços un temps. El pare d'ella no era tan dolent llavors; i a més la seva mare vivia. Feia molt de temps d'això; ara, ella i els seus germans i germanes eren ja grans i la mare era morta. Fizzie Dum era morta també i els Waters se'n havien anat a Anglaterra. Tot canvia. Ara ella se'n aniria com els altres, deixaria la seva casa.

La casa! Mirava entorn de la sala, una vegada més, tots els objectes que li eren familiars, que per molts anys havia espolsat un cop cada setmana, preguntant-se sempre d'on redimoni podia venir tota aquella pols. Potser ella ja no veuria mai més aquells objectes familiars dels quals mai no havia ni somniat de separar-se'n. I, veieu, durant tots aquells anys no havia sabut mai el nom del capellà, la fotografia esgrogueïda del qual penjava de la paret damunt de l'harmònium trencat, al costat de l'estampa acolorida de l'oració a la Beata Margarida Maria Alacoque. Havia estat un company d'escola del seu pare. Sempre que ensenyava la fotografia a un visitant, ell acostumava de repetir:

«És a Melbourne, ara.»

Ella havia consentit a anar-se'n, a deixar la seva casa. Estava bé fer-ho? Procurava de veure la qüestió des de tots els seus aspectes. A casa seva, de totes maneres, tenia on aixoplugar-se i la taula parada; i tot allò que havia vist entorn seu tota la vida. És clar que havia treballat molt, tant en la casa com en la professió. Què deurien dir als magatzems, quan se sabés que ella se'n havia anat amb un home? Dirien que s'havia tornat boja, potser; i cobririen la seva plaça per mitjà d'un anunci. La senyoreta Gavan seria contenta. Sempre li estava a sobre, especialment quan hi havia gent que escoltava.

«Senyoreta Hill, que no veu com aquestes senyores s'esperen?» «De pressa, senyoreta Hill, per favor!»

No li costaria gaires llàgrimes abandonar els magatzems.

En la seva nova casa, en un país desconegut i llunyà, les coses no serien així. Llavors es casaria, ella, Evelina. La gent la tractaria amb respecte, aleshores. Ella no es deixaria tractar com la seva mare. Fins i tot, ara, que ja passava dels dinou, algunes voltes li semblava que encara corria el perill d'ésser víctima de les violències del seu pare. Precisament era allò que li havia provocat les palpitacions que sofria. Quan tots eren ja grans, el seu pare no l'havia anat mai a cercar, com acostumava de fer amb Harry i Ernest, perquè era una noia; però més tard havia començat d'amenaçar-la i a dir totes les coses que no li feia per respecte a la mare difunta. I ara no tenia ningú per protegir-la. Ernest era mort; Harry, que estava en una botiga de decoració d'esglésies, era sempre a qualsevol poblet de la regió. A més, la disputa invariable que cada nit de dissabte havia de tenir pels diners, la començava a fatigar d'una manera inexplicable. Ella donava sempre tota la setmanada — set xelins — i Harry donava el que havia pogut guanyar, però la feina era per arrabassar la setmanada al pare, perquè deia que ella malgastava, que no tenia cap, que no li donaria pàs els diners que tanta suor li costaven perquè ella els llencés per la finestra, i moltes coses més, perquè els dissabtes a la nit tenia, de costum, molt mal geni. A la fi li donava els diners i li preguntava que compraria pel dinar del diumenge. Llavors ella havia de sortir precipitadament tan aviat com podia; anar a comprar, portant la seva bossa de cuiro negre ben apretada a la mà i a cops de colze anar avançant entre la gentada i tornar a casa tard, tota farcida de provissions. A ella li havia costat molt portar la casa; vetllar perquè els dos noiets que havien estat confiats a la seva cura anessin a l'escola puntualment; mengessin regularment. Era un treball pesat — una vida pesada — però ara que era a punt de deixar-la no trobava que hagués estat una vida del tot menyspreable.

Ella anava a provar una altra vida amb Frank. Frank era molt amable, humanament, un home de cor obert. Se'n anava amb ell amb el vaixell que sortia de nit a ésser la seva dona i a viure amb ell a Buenos Aires on hi havia una casa que els esperava. Què bé que es recordava de la primera vegada que l'havia vist; vivia en una casa sobre el camí-ral on ella acostumava d'anar a fer visites. Unes poques setmanes enrera. Ell era al llindar de la porta, espe-

rant-se. La seva gorra punxaguda tirada enrera i el seu cabell caient sobre una cara de bronze. Va ésser llavors que es varen conèixer. Ell acostumava de trobar-la quan sortien dels magatzems cada nit, i l'acompanyava a casa. La va convidar a veure *La noia bohèmia*, i es va sentir molt orgullosa de seure amb ell en un lloc del teatre en el qual mai no havia assegut. Ell era molt aficionat a la música i cantava una mica. La gent sabia que festejaven; quan ell cantava una cançó d'una noia que estimava un mariner, ella se sentia agradablement ruboritzada. Ell acostumava a dir-li mots rebuscats, sense mofar-se'n. Primer de tot havia estat per ella un divertiment tenir un nuvi, i després havia començat a estimar-lo. Sabia històries de països llunyans. Havia estat com a «grumet» cobrant una lliura per mes en un vaixell de la Allan Line, que anava al Canadà. Ell li digué els noms dels vaixells que havia estat i els noms dels diversos càrrecs que havia exercit. Havia fet la travessia de l'Estret de Magallans i explicava històries dels terribles patagonis. Havia anat a parar a Buenos Aires, deia ell, i havia travessat tot el país durant unes vacances. Naturalment, així que el seu pare va assabentar-se'n, la prohibí de tenir cap més paraula amb ell.

«Els conec prou aquests bordegassos de mar», digué.

Un dia ell va barallar-se amb Frank i des de llavors que varen haver-se de trobar secretament.

La tarda profunditzava en l'avinguda. El blanc de dues cartes en la seva falda va esdevenir vaguerós. Una era d'Harry; l'altra del seu pare. Ernest havia estat el seu predilecte, però ella estimava Harry també. Sabia que el seu pare s'havia envellit molt aquests darrers temps; podia faltar-li aviat. De tant en tant havia estat molt bon home. No fa gaire, quan ella va haver de fer llit un dia, ell li va llegir una història de fantasmes; li va fer una torrada al foc. Un altre dia, quan la seva mare era viva, havien anat tots a una excursió a la muntanyola d'Horoth. Recordava que el seu pare es posava el barret de la seva mare per a fer riure a la quitxalla.

El temps anava passant, però ella continuava asseguda a la finestra, repenjant el seu cap contra la cortina de la finestra, respirant l'odor de cretona plena de pols. Al carrer, llunyà, sentia un orgue que tocava. Coneixia la cançó. Era estrany que aquella mateixa nit recordés la prometença que va fer a la seva mare, la prometença de servar la casa tant com ella pogués. Recordava la darrera nit de la malaltia de la seva mare; era en la cambra tota fosca a l'altra banda del rebedor, i sentí, a fora, una malencònica cançó italiana. A l'organista li havien dit que se'n anés més avall i li donaren sis penics. Recordava el seu pare tornant a entrar superb, en la sala de la malalta, dient:

«Maleïts italians! Sempre vénen a marejar!»

Així que va evocar la visió penosa de la vida de la seva mare, tots els records varen provocar-li una esgarrifança per tot el cos. Aquella vida de sacrificis comuns que finí en un agut desequilibri. Ella tremolava encara evocant la veu de la seva mare, que deia constantment, amb insistència folla:

«Derevaun Seraun! Derevaun Seraun!»

Ella s'aixecà en un sobtat impuls de terror. Fugir! Ella devia fugir! Frank la salvaria. Ell li donaria la vida, i potser l'amor també. Perquè ella necessitava viure. Per què havia d'ésser desgraciada? Ella tenia dret a ésser feliç. Frank la pendria en els seus braços, abraçant-la. La salvaria.

. . . . . .

Ella era entre la multitud oscil·lant a l'estació, a la banda nord. Ell prengué la mà d'ella i ella s'assabentà que ell li parlava, dient alguna cosa referent a la gent que anava i venia. L'estació era plena de soldats amb bagatges foscos. Per les amples portes dels molls va donar una ullada a la negra massa del vaixell, que estava al costat de l'andana, amb tot de forats il·luminats. Ella no respongué res. Va sentir com la seva galta s'empal·lidia i es refredava i, amarada d'angoixa, va pregar a Déu que la dirigís, que li revelés quin era el seu deure. El vaixell va engegar un llarg i trist xiulet entre la boira. Si ella partia, demà ja seria a alta mar amb Frank, fent ara via a Buenos Aires. El seu passatge havia estat ja controlat. Podia tornar enrera encara després de tot el que ell havia fet per ella? La pena que sentia va provocar un basqueig i en els seus llavis tremolà, silenciosa, una fervent pregària.

Una campana sonà damunt mateix del seu cor. Ella sentí que ell li prenia la mà:

«Vina!»

Tots els mars del món es precipitaven sobre el cor d'ella. Ell la hi negava: volia negar-la-hi. Va estrènyer ella fortament amb les dues mans la barana de ferro.

«Vina!»

No! No! No! Era impossible. Les seves mans apretaven el ferro amb frenesí. Entre les aigües ella sentí un crit d'angoixa:

«Evelina! Ev...!»

Ell es llençà contra la barana i la cridà que el seguís. Mentre el vaixell partia, ell encara la cridava a grans crits. Ella fixà la seva cara vers ell, passiva, com un animal indefens. Els ulls de ella no li donaren cap senyal d'amor, ni de comiat, ni de reconeixement.

JAMES JOYCE
(M.-R., trad.)

ROSER COSCOLLA
Bellissima actriu catalana que en les darreres actuacions s'ha demostrat en excel·lent progrés

JOAN BUSQUETS, MOBLISTA

Heu's ací un saló fet a base d'estil Lluís XIV, amb una lampada de metall i un llum de peu en fusta daurada, d'una gran sumptuositat. Damunt el marbre de la taula hi han uns quants objectes d'art. Els plafons tapissats, les «boisseries» d'un to crema. El conjunt d'aquest saló és d'un efecte absolutament noble.

La Princesa Yolanda, voltada de dames i cavallers que l'acompanyaven en la cacera de la guineu

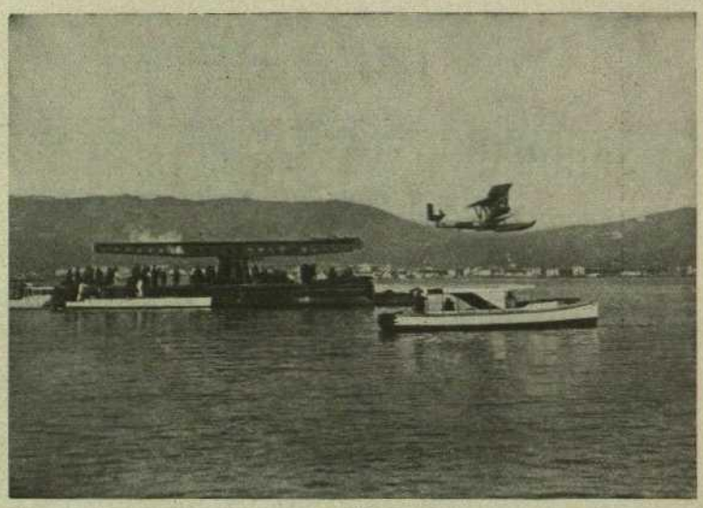

Aeroplà llançat mecànicament sobre les aigües de Nàpols

LLETRA D'ITALIA

EL RITME DE LA DOBLE CAPITAL

DELICIOSES jornades d'hivern mediterrani... El cel d'una claror hel·lènica, el matí d'una temperatura primaveral, la campanya romana en la seva augusta solitud, inviten cavallers i dames a les elegants reunions de la cacera de la guineu.

La cacera de la guineu és una de les institucions aristocràtiques més remarcables de la nostra doble capital; hom no pot comprendre, fet i fet, la *season* romana sense aquest esport elegant i sense les recepcions i els balls diplomàtics.

Però, enguany, les brillants reunions venatòries en les quals destaca, entre les dames, una valentíssima amazona, la princesa Yolanda de Savoia, tindran, com tota la vida oficial i diplomàtica de Roma, un parèntesi de dol que durarà sis mesos.

La primera reina d'Itàlia, Margarida de Savoia, va morir, dies passats, a Bordighera, sobre la costa ligur. Mare de l'actual rei d'Itàlia, Margarida de Savoia, fou una veritable reina llatina. Rossa, d'ulls blaus, en la seva edat jovenil fou d'una gràcia tan singular, tingué un encis tan pregon, en el període d'ardent democràcia en què va viure que àdhuc féu pensar a un poeta jacobí com Giosué Carducci que no fos filla de l'època cavalleresca, del temps en que la prole germànica, noble i altívola, es tenia sobre la terra d'Itàlia, en els castells roquers...

I és que, efectivament, semblava l'evocació del temps dels trobadors provençals; una figurina de torneig i de balada digna de Rambaldo de Vaqueiras. Fou tanmateix i per damunt de tot una reina llatina; perquè si la seva rossor feia pensar en la noblesa medieval i nòrdica, el seu clar somriure era nostre, verament nostre, verament mediterrani.

Durant les llargues anyades del seu regnat, en totes les circumstàncies alegres i tristes — entre aquestes la terriblement tràgica de l'assassinat del seu marit, el rei

La Reina mare, Margarida de Savoia, morta fa poc

Humbert — va saber donar una nota fina, elevada i discreta. Va saber ésser sempre règia sensa altivesa, aristocràtica sensa supèrbia, tingué sempre, en soma, aquella justa harmonia d'amabilitat i de senyoriu que tant plau als nostres pobles.

I va ésser estimadíssima. El poble italià, com el català, com tota la gent novo-llatina no triga mai en reconèixer una reialesa: la de la gràcia: *Qui veut regner doit plaire.* Republicans, homes col·locats en els últims rengles de l'extremisme, foren conquistats per la seva gràcia. I entre ells el cèlebre poeta Carducci que havia convertit l'altivesa i la independència en normes de la seva vida. Podríem dir, tot fent una frase, que la primera reina de la Itàlia Unida, ha unit verament la Itàlia.

Els seus funerals, que han estat celebrats no fa gaire, han estat quelcom d'imponent com feia temps no s'havia vist a Roma.

El rei Víctor Manuel en persona, tota la família reial, tots els prínceps, molts prínceps estrangers duent representació de llurs països, tot el Cos diplomàtic acreditat prop el Quirinal, el Govern amb Mussolini al davant, l'Ordre dels Cavallers de Malta, el governador i el vice-governador de Roma, etc., varen seguir a peu el fèretre, des de l'Estació Terminal al Panteó, formant un seguici que desfilà durant algunes hores a través d'alguns quilòmetres.

En el Panteó, que és el gran temple dedicat per Marc Agrippa, almirall d'August, a tots els déus, la despulla reial reposa a la vora del primer rei d'Itàlia i propera a la d'un altre rei, un rei de l'art italià: el diví Rafael Sanzio, que sublimador de la bellesa llatina hauria trobat segurament en la reina rossa, el model perfecte de la gràcia victoriosa.

STEFANO MOLLE

Roma, gener 1926

LLETRA DE PARÍS

PLUJA, NEU I AIGUATS.—EL PROBLEMA DELS DESPLAÇAMENTS. CASTRO GIL, AIGUAFORTISTA

per Adolf Falgairolle

MENTRESTANT que algunes contrades ibèriques es planyeran d'un hivern sense aigua, París mai ha conegut un mes de gener inversemblant. Tots els encontorns de la vila són inundats. Enfora de la regió pirenenca, Flandes i al país del Saone no són sinó un llac. Una vegada més la natura explica la psicologia. En els països ibèrics la inundació té la rapidesa d'una allau. En la Illa de França, el riu puja, en acabat surt del llit amb una lentitud que sembla del tot metòdica i que per això és més maligna. Cal comptar la crescuda per centímetres. Hom enfonsa les escales de l'estiatge en aquesta febre de l'aigua talment com qui consulta el termòmetre. I la gent fa semblant de no voler-se preocupar de tan poca cosa. Tots els diaris del món han retret el cas d'aquella noieta repartidora de diaris, que ha continuat, malgrat la inundació, fent el seu servei en bicicleta. Quan no ha pogut pedalejar més, ha avançat aigua endins a peu descalç. Ara només cal demanar-se si valia la pena que l'heroica noieta s'arriqués a agafar una pulmonia, sols per anar a portar als inundats la nova impresa en els diaris que el Sena s'havia desbordat.

* * *

La cosa pública, aquests tres mots meravellosos que el llatí ressumí en un sol: la República (i com els polítics desconeixen el llatí noteu que l'han traduït: *el nostre interès personal)*, preocupa menys la gent del que podeu creure. Tres senyors parlen sense soroll—estil de París—però amb animació. Del preu excessiu de la lliura? Ca! Discuteixen de la possibilitat de circular per París. La quantitat de vehicles és talment gran, llur velocitat tan poc ràpida a causa dels obstacles, cases, arbres amb fulles i arbres amb llum elèctric, que un peató volent travessar el boulevard romandrà tota una tarda sobre la vorera sense que arribi a aconseguir-ho.

Per això hom acaba d'inventar un aparell que permet la locomoció individual. No us en rigueu. Va de debò. És la manufactura d'armes i cicles de Saint Etienne la que ha fabricat aquest patí, compost d'una sola metàl·lica amb dues rodes en línia, dues en lloc de quatre, com els patins d'esport, i que pretén que aquest sistema de locomoció ha de generalizar-se. Potser sí; però, féu el favor: la dama que sobre el seu patí a rodes se'n vagi a fer visites, per a l'agent urbà que vigila el trànsit, què serà? un peató o un vehicle? Un peató, no, puix que el peató deixa d'ésser-ho així que no toca de peus a terra. Aleshores, no hi haurà més remei, la dama del patí serà un vehicle. Li caldrà col·locar-se arran dels peus una diminuta llanterna roja i en qualsevol banda del seu dors adorable un número. Així és: un número. D'aquesta manera els diaris mundans — *Fígaro, Gaulois, Debats* — en llur secció de viatges i estiueigs podran substituir noms i cognoms pel número de llur patí. Estalvi de paper, ben estimable en aquesta època d'encariment.

El comte Stanislas de la Rochefaucauld i Alicia Cocea, cèlebre artista rumana, que s'acaben de casar no sense produir cert escàndol en la vella aristocràcia francesa

Foto H. Manuel

* * *

El paper s'ha encarit, però mai el públic s'havia mirat amb tant fervor les coses pintades o escrites sobre el paper.

Aquest mes, pel que fa a llibres, us recomanaré *Les Cahiers du Mois*, una col·lecció que es publica sota la direcció de François André Berge i de Maurice Betz (autor d'aquesta admirable novel·la que es titula *L'incertain)*, la selecció més admirable de llibres internacionals. Un gros volum consagrat als *Appels d'Orient*, ha posat de moda la qüestió de saber si la civilització europea desapareixerà sota l'onada oriental. Un altre volum és consagrat al *Cinema;* hi col·laboren tots els grans tècnics de la cinematografia francesa: Epstein, Catelain, Lheibier, i crítics com Bender, Braga, Jean Paulhan, etcètera; hi exposen tots els secrets de l'art mut: Darrerament, sota el títol de *Scenarios*, la mateixa col·lecció ens ha donat un volum que jo goso recomanar a tot el qui s'apassioni per qüestions de teatre.

L'Associació París-Amèrica acaba d'obrir una galeria d'exposició de pintors ibèrics i ibero-americans. Un gallec, Castro Gil, ha estat capdavanter d'aquella colla d'artistes que vénen d'enllà de la mar i d'enllà del Pireneu. Ha dut a París una visió feudal i humida del Nord-oest de la Península, que contrasta amb la idea d'eixutesa i de austeritat que domina en els cervells estrangers. Gràcies a ell, algun dels visitans nombrosos de la seva exposició, imaginarà, d'una manera menys uniforme, la terra que s'estèn al Sud d'Europa entre l'Atlàntic i el Mediterrani. Els aiguaforts de Castro Gil ens ofereixen la visió de la «ciutat medieval» o dels carrers amb unes balconades grans de fusta; les torres arran de

l'aigua; les cases dels pescadors; els pins mediterranis... En tots hi mostra una concepció escultural del dibuix. El seu sentit del relleu es palesa amb una vigoria infal·lible. Al meu juí, tanmateix, la peça capdal de l'exposició d'aquest artista és un «Crist de les penes», que em fa pensar en una d'aquestes imatges descarnades i com cremades pel vent del mar, que hom veu en les esglésies de Cerdanya. Darrera seu, hom pressent la seva misèria mística i tota la grandesa d'esperança dels deserts castellans. Cases de terra? De pedra? Déu va a aparèixer, no ja crucificat, sinó creador, i amb la mateixa terra que ha servit per construir les cases, va a recrear un altre home... Mentrestant, el Crist és dret, façana de dolors davant les façanes dels habitatges dels homes carregats de mentides i el seu cap penja sota el pes de les tempestes terrestres i divines.. Castro Gil ha tingut una excel·lent acollida a París.

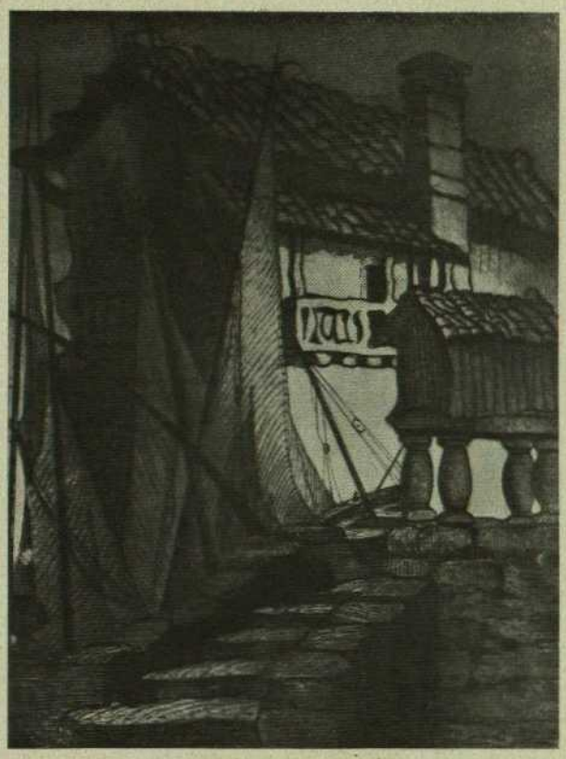

«Casa de pescadors», per Castro Gil

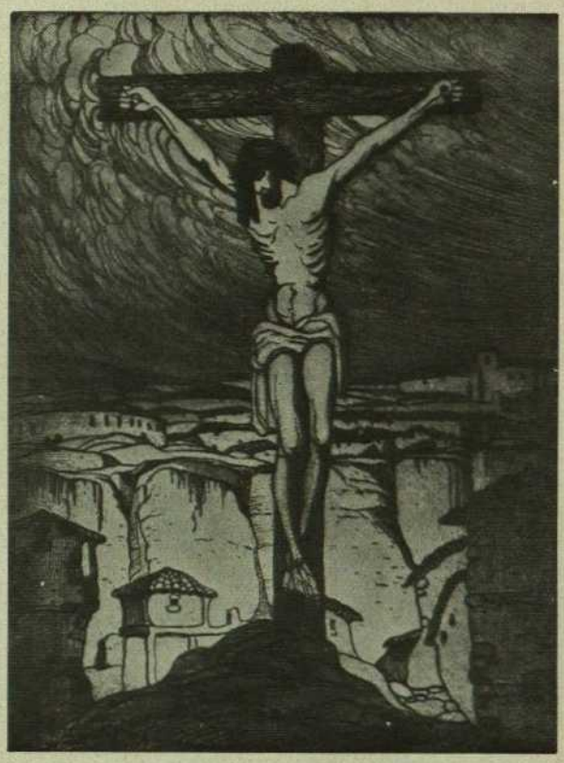

El «Crist de les penes», per Castro Gil

Un aspecte de Versalles.—Sota la neu

Foto H. Manuel

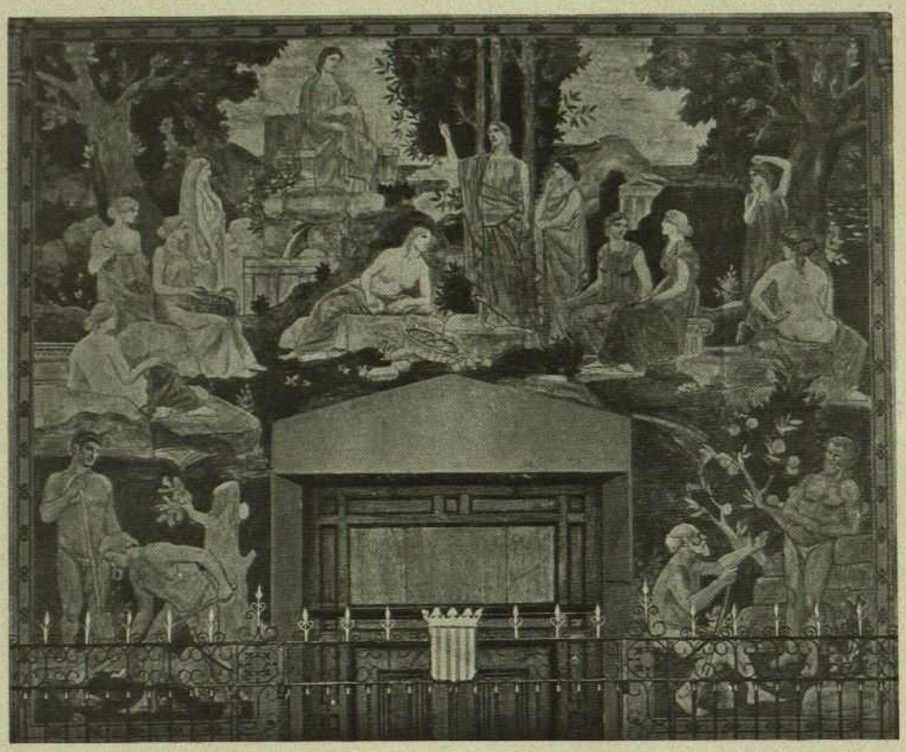

Pintura central d'En Torres-Garcia a la Sala de Sant Jordi del Palau de la Generalitat

ESBOS AUTOBIOGRAFIC DEL PINTOR

TORRES-GARCIA

JOAQUIM Torres-Garcia, nat a Montevideo (Uruguay) l'any 1875, de pare català i mare sudamericana. — Aptitud innata per a l'art — en un medi antiartístic — res que desvetllés aqueixa vocació. — Als 16 anys a Barcelona — època en que dominava l'escola de Roma (Fortuny) quadres d'Història, etc., 1893. — Estudis en l'Acadèmia de Belles Arts. — Acadèmia Baixas. — Per l'any 1900, escola impressionista en l'Exposició d'Art de Barcelona. Cap influència. Coincidint amb això, *descobriment* dels primitius italians i de l'art grec (assaigs al fresc). — Durant aquesta època ningú pensava en tornar a aqueix art. — Filosofia-estètica — coincidint amb una època de bohèmia artística. — Isolament complet — lluita per trobar personalitat — el propi camí. — Amb tot i lo desfavorable del medi, interessava la meva pintura. — Publicació d'articles en diaris i revistes. Exposicions particulars en diverses galeries d'art. — Poc a poc la meva pintura obre un camí nou: el camí de la tradició greco-llatina. Un petit grup d'artistes joves (que després va eixamplant-se) es destaca del corrent impressionista. — Continuo publicant articles molt llegits. — Viatge a París i a Brusel·les, 1910. Res influeix en el meu camí. — Decoració del pavelló de l'Uruguay a l'Exposició Internacional de Brusel·les, 1910. — Tornada a Barcelona, sempre en el camí propi. — Encàrrec de les pintures de la Capella del Santíssim Sagrament de Sant Agustí i de l'església de la «Divina Pastora» de Sarrià (aquesta darrera ha estat destruïda per les monges que hi han enganxat al damunt còpies dolentes de Fra Angèlic i altres autors). — Decoració de la Sala de la Comissió d'Hisenda (per encàrrec de Pere Coromines) sense pagament de cap mena. Aquesta pintura fou arrencada i ha desaparescut a les golfes de l'Ajuntament. — Viatge a Itàlia. Publico el primer llibre: «Notes sobre Art», assaig de tornada a la tradició d'art greco-llatí. — Viatge a Suïssa — tornada a Barcelona — encàrrec d'uns finestrals en color per a una gòtica de la Diputació. (Aqueixos finestrals, després d'ésser col·locats definitivament, varen ésser trets — no se sap per qui — i substituïts per uns vidres de vidrier vulgars.) — Encàrrec per En Prat de la Riba de la decoració total del Saló de Sant Jordi. — Decoracions en cases particulars. Es destaca altre grup de joves — aqueixa vegada francament dins del meu camí de tradició — Obiols, Marquès Puig, Puig Barella, Querol, i altres. El diaris parlen excessivament de mi. — Comença la *campanya* contra els meus frescos (1913). El diaris se n'ocupen llargament — es recullen signatures en àlbums, es tracta de la cosa en sessió pública a la Diputació i per fi el triomf és total. — Me'n vaig a Terrassa. Faig la meva casa de «Mon Repòs» — allí visc 5 anys (1914) — segueixo la decoració del Saló de Sant Jordi. Decoració de la casa Badiella, a Terrassa. — Publico el segon llibre «Diàlegs» — apologia de l'art clàssic i de la vida rústega (1914) — guerra Europea. Estudis de pedagogia — tres anys de treballs manuals i de dibuix en el col·legi «Mont d'Or», de Terrassa. Per primera vegada a Espanya és introduït el dibuix del natural a les escoles de nens (objectes, flors, peixos, vasos, etc.) — Continuo les pintures de la Diputació. Publico el meu tercer llibre: «El descubrimiento de sí mismo», crit romàntic d'independència (exaltació del jo) ofensiva contra tota tradició en art — tot ha d'ésser actual, del present. Conferències de les noves idees (que deporten molt interès) a Can Dalmau, al saló de *La Publicitat*, a les Galeries Laietanes, coincidint, obertes el mateix dia (100 obres) 1916. — Controvèrsia, lluita. — Tornada a Barcelona. — Exposició a Can Reig i a Can Dalmau. — Se em fa el buid. — Tot està clos per mi. — Exposició de vuit obres a l'Exposició Internacional d'Art a Barcelona (devien ésser adquirides dues obres per al Museu, mes tinc dos vots contraris. Nou grup adherit a la meva obra: Beltran, Salvat, Foix Barra-

das, Garcés, etc. La meva escola és la negació de tota escola. Articles en *L'enemic del Poble*, d'En Salvat, i *Arc Voltaic*, *La Revista*, *La Publicitat*, revista *España*, de Madrid. Aspiració a un medi més adequat a aqueix art modern: New-York. Gran esforç i sacrifici per a realitzar això. Escric un quart llibre (inèdit) «Hechos» — condensació de les idees d'Actualisme i Expressionisme (1919). Pas per París i Brusel·les i anada a New-York (1920). En aquell moment identificació absoluta — em sembla començar una nova etapa de la meva vida — em sento més jove, i lliure — gran activitat — desig de col·laborar, des de la meva esfera a l'enorme esforç - progressió del país, conferències d'art i exposicions de pintura. Faig una pintura per a la capella Morgan a l'església catòlica espanyola. *The World* publica un article meu i reprodueix en color tres quadres meus. Això és considerat com una consagració. Altres revistes publiquen quadres: *The Arts* (la millor revista d'art americana) *Rainbow*, *Vanity Fair*, la nostra «Catalònia», i diaris *The Brooklin Eagle*, *News Home*, *The Times*, etc. Atreta pels frescos que tinc al taller, maqueta de la Diputació i fotografies i pintures del període clàssic, desfila gent de la més interessant de New-York. Professors de Columbia University, artistes i pintors, dones intel·lectuals, persones a fer-se retratar (vaig fer més de vint retrats) i tota mena de gent: músics, literats, poetes, etc. Jo lluito per imposar lo modern, però tots (o quasi tots) estan per les meves pintures clàssiques. Malgrat tot això, el medi anglosaxò no és el meu medi — encara que em senti bé dins lo modern, trobo a mancar lo vell. La nostàlgia treballa. Al fi torno a Europa. — Establert a Itàlia, vaig passar dos anys i mig a Fièsole. — Ara aquí a França estic en pau. El lloc és meravellós — aquí he tornat a trobar el paisatge mediterrani — i els dos anys de cubisme a Itàlia (sobretot el darrer any) s'han esvanit per complet — i ara, amb més convenciment que mai he tornat a la tradició del gran art clàssic. Jo trobo en mi condicions per a l'art monumental: l'ús de materials que sien adeqüats, un profund sentiment de la proporció — un sentiment arquitectònic, d'estructura — una carència de sentiment realista — jo pinto sols *imatges*, no realitat — sentit de la decoració. Crec que la pintura no deu existir més que per a l'arquitectura. El quadre és sempre cosa petita, isolada, sense tradició, individual. Jo admiro sobretot els anònims que varen fer retaules i capitells (imatges) més que els *mestres* de la pintura. En pintura jo crec que no s'ha d'*inventar* res (no és el seu objecte), sinó *seguir*, continuar sempre, humilment.

J. TORRES-GARCIA

(Fots. Serra)

Una de les pintures d'En Torres-Garcia que hom parla de tapar amb creacions del senyor Carles Vàzquez o Juli Borrell

Si altra cosa no, aquestes confessions del pintor Torres-Garcia, demostren que no es tracta de cap artista sense història. És oportú de retreure-ho ara que tot just s'esmortueix el ressò de les discussions alçades a l'entorn de les seves pintures al fresc en el Palau de la Generalitat.

Cap interès pot obligar-nos a dir una cosa per altra. No creiem que les dites pintures donin la mesura màxima del pintor Torres-Garcia ni que assenyalin el nivell superior de la moderna escola catalana. Estem segurs, però, que la seva vàlua és prou forta i prou vistent per imposar el respecte de tots i l'admiració dels millors. No ens sembla — o no ens semblava, puix que les darreres notícies són que hom abandona el propòsit de completar la decoració de la Sala de Sant Jordi — no ens semblava, diem, que sense un munt de garanties, sense una mena de plebiscit dels diversos grups artístics, ningú no es podia atrevir a improvisar temes, pintors i al·legories.

Altra de les pintures al fresc d'En Torres-Garcia en el Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya

EL CARDENAL MERCIER

No és cosa gaire fàcil oferir amb poques ratlles una visió digna del cardenal Mercier. D'aquest home singular pot dir-se que visqué diverses vides i en totes dugué a terme una obra formidable i deixà un rastre fecundíssim. El cardenal Mercier fou pedagog, cap del moviment cultural del neotomisme, escriptor, home d'església, figura central d'un moviment patriòtic, lloctinent del Vaticà per ses relacions amb les esglésies anglicanes i fundador d'una orde religiosa. Tots aquests caires de la seva vida apareixen als ulls admirats de tot el món, amb la triple aurèola de la ciència, l'heroisme i la santedat.

En canvi, la seva vida personal resulta ben senzilla. Desitjat Josep Mercier, va nàixer el 21 de novembre del 1851 a Braine l'Alleud, a 20 kilòmetres de Brussel·les, dins el Brabant való, en una antiga família de petits agricultors empeltats de fabricants. Son avi fou gairebé tota la vida batlle de la població i son pare prengué part en la revolta del 1830 que desgafà Bèlgica de l'Holanda, acudint a Brussel·les en l'hora crítica amb tres parents. La seva mare fou un gran caràcter. Romassa vídua després d'haver tingut nou fills, n'hagué d'educar set amb moltes dificultats, car, a la mort del seu marit, es trobà gairebé arruinada. El futur cardenal, que era el més petit de tots, aviat es lliurà a la vocació sacerdotal, i sentí la influència d'un oncle matern, el P. Croquet, evangelitzador dels pells roges dels Estats Units, el «sant de l'Oregon», qui en aquella part d'Amèrica deixà uns rastres que havien d'emocionar al nebot, quan, esdevingut un dels farells albiradors de la Humanitat, visità aquella república com a representant altíssim de la Bèlgica nafrada i empobrida.

Començà a estudiar al col·legi de Sant Romuald de Malines i a l'any 1870 entrà al Seminari major de l'arxidiòcessi. Després de cantar missa el 5 d'abril del 1874, no considerà acabada sa carrera i se n'anà a perfeccionar sos estudis a la Universitat de Lovaina, on fou nomenat sots-regent del «Col·legi del Papa», un dels diversos en que fan vida comú els estudiants d'aquella Universitat.

L'any 1877 el cardenal Descamps, arquebisbe de Malines, el nomenà catedràtic de filosofia del seminari de Malines. Així començà els treballs gegantins per a la restauració del tomisme, doctrina que llavors no predominava pas, ni als estudis eclesiàstics. L'anomenada del professor Mercier arribà fins a Roma, i Lleó XIII tingué l'alegria d'haver trobat l'*home* que necessitava per a la imposició del tomisme als seminaris. L'any 1880, suggerí a la Universitat de Lovaina la creació d'una càtedra de filosofia tomista sota la direcció de Mercier. Compenetrat amb Lleó XIII i constituït eix de la renovació dels estudis eclesiàstics, se n'anà a París, freqüentà els millors catedràtics de la Sorbona per al perfeccionament de ses coneixences de ciències naturals.

El cardenal Mercier dalt d'una estrada, col·locant les coronesal front de l'Infant Jesús i de l'estàtua de Nostra Dona de la Pau

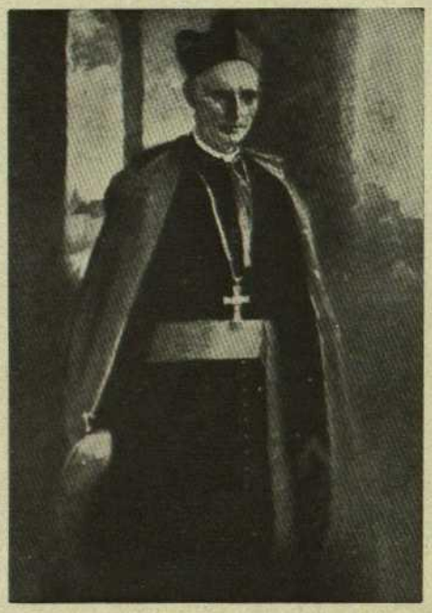

El Cardenal Mercier, per Cecilia Beaux

Entorn de Mercier, es formà a Lovaina un nucli de filòsofs i teòlegs que s'anà eixamplant prodigiosament fins a constituir l'«Escola de Lovaina», avui en preponderància en el món catòlic.

Catalunya no va ésser del tot estranya a n'això, car no ens seria difícil trobar rastres de la influència de Balmes en el Mercier filòsof, com més tard el Mercier prelat havia de fer gran cas del nostre gran bisbe Torras i Bages i finalment, el Mercier influenciador de l'Església se sentiria confortat — em consta personalment — pel ressò de ses doctrines i per la devoció filial que sa personalitat despertava a la nostra terra.

En 1888 projectà la creació de l'«Institut Superior de Sant Tomàs», sota la protecció de Lleó XIII, qui l'ajudà amb 150,000 francs, i el recomanà als bisbes belgues; en 1891 la institució ja estava constituïda oficialment, i en 1894, tenia funció definitiva. Paral·lel a l'Institut de Sant Tomàs, l'any 1892, fundava el Seminari de Lleó XIII, el qual en sos modestos començaments, a manca de nom oficial, era apel·lat el *Seminari de Mn. Mercier.*

Malgrat el temps que li absorbien els seus treballs d'ensenyament i fundacions, pogué publicar l'una darrera l'altra les seves cabdals obres de filosofia, en que les doctrines d'Aristòtil i Sant Tomàs eren presentades amb l'abillament elegant i eficaç de les ciències i especulacions modernes.

Consolidada ja la seva obra, Mercier seguí la mateixa vida modesta del començament dificultós, en mig de sos deixebles dels quals era un company. No solament menjava a la mateixa taula que ells, sinó que un dia que tenia convidat el cardenal Goossens, primat de Bèlgica, féu seure amb ells els deixebles, mostrant el concepte enlairat que tenia de l'estudi, àdhuc quan va encarnat en l'adepte més humil.

El 25 de gener del 1906 morí el cardenal Goossens, primat de Bèlgica, i Mercier, qui era canonge des de 1882 i prelat domèstic de SS. des de 1886, però vivia absorbit per la direcció de l'Institut de Sant Tomàs i la Presidència del Seminari de Lleó XIII a Lovaina, s'estranyà de que li encarreguessin l'oració fúnebre del prelat, però encar hagué d'estranyar-se més, al cap de 15 dies quan li arribà el nomenament d'arquebisbe de Malines, primat de Bèlgica, amb que Pius X li demostrà l'alt concepte en que el

tenia, a imitació de Lleó XIII. Al cap d'un any, era nomenat cardenal, sota el títol de Sant Pere de les Cadenes, nom simbòlic per al qui havia de restar quatre anys en poder de l'enemic, sense deixar-se imposar per la força.

El nou cardenal-arquebisbe, enlairat en forma tan ràpida i tan inesperada, tingué un camp obert per a ses iniciatives en aquella diòcessi de Malines, la qual, a més de la Primacia de Bèlgica, es formada per més de dos milions i mig de fidels; compta més de dos mil capellans.

Tota la vida episcopal i cardenalícia de Mercier tingué un marcat segell intel·lectual, com si damunt d'ell actués el calor de la Universitat de Lovaina, la qual, en ésser promogut arquebisbe, li féu present l'adhesió dels seus 2,000 estudiants, profundament admiradors de la més alta glòria de l'Estudi. La mateixa ploma que havia escrit el voluminós *Curs de Filosofia*, els *Orígens de la Psicologia contemporània*, la *Definició filosòfica de la vida*, la *Psicologia experimental i la Filosofia espiritualista* i altres diverses obres en que brillaven la ciència més profunda, el mètode més rigorós, escrivia ara les pastorals en forma senzilla, elegant i efusiva per a comprensió de tots els fidels, commoció de tots els distrets i convenciment de tots els incrèduls.

L'alta personalitat nobilíssima del cardenal belga hagué de pujar al Calvari — que fou també peanya per a més relleu de sa figura — en esclatar la Gran Guerra.

Destroçat l'exèrcit belga per la màquina ofensiva més terrible que ha patit el món, rebutjat el rei Albert fins a la darrera punta de Flandes, després de les grans catàstrofes que foren les batalles de l'Isser, l'incendi de Lovaina i la destrucció de tantes viles, abans joies de l'art i de la riquesa, el cardenal arquebisbe de Malines, primat de Bèlgica es trobà constituït Cap suprem del poble envaït, abassegat i indefens.

Avui encara, el món resta meravellat de la forma com Mercier complí son comès. El que en sa joventut havia estat motejat per sos companys d'estudis «Sa Serenitat», per son esperit de ponderació i tranquil·litat, s'encarà amb l'esperit de l'orgull i de l'altivesa i l'humilià; atacà la força invencible i la vencé. Nosaltres, els que ens hem estremut, al llarg dels segles, per la vibració tràgica del duel entre Sant Lleó i Atila, hem presenciat la reproducció del cas entre el cardenal Mercier i el Gran Quarter General Alemany. Mercier ni sisquera anà a trobar als dominadors del seu poble. Hagueren d'anar fins a n'ell, passant, desconcertats, indecisos i humiliats, aquella porta que, fa quatre mesos jo trobava oberta a tothom qui arribés pel carreró solitari.

La figura del vell Pastor, voltat de la part més feble d'un poble, vells i criatures que no havien pogut fugir davant de l'invasor, vista, amb un esforç d'imaginació, a l'altra banda de la línia de combat, té una fulguració d'heroi d'epopeia antiga. «Sa Serenitat», ensems que la feia perdre als omnipotents, la feia servar als famolencs i espellifats. Segles a venir potser vindrà el Virgili que canti aquest «pietós Enees», que ni sisquera tingué la confortació del moviment i la suggestió de l'enllà per a mantenir sa esperança i la dels seus en el retrobament d'una pàtria, sinó que restà quatre anys quiet, hieràtic, impassible, però encès, animador i incansable, com l'estàtua vivent de la Fe, l'Esperança i la Caritat.

JOSEP M.ª CAPDEVILA (Dibuix de J. F. Ràfols)
que amb el seu darrer llibre «Poetes i Critics» s'ha revelat com un dels millors comentaristes de la nostra Literatura

Però la missió del cardenal Mercier no finí quan hagué acabat la Gran Guerra, tal com ell desitjava i prometia als seus. Aixafat i envellit, començà una missió nova. Així com Lleó XIII l'havia pres jove i li encarregava la direcció del renovament dels estudis eclesiàstics, ara, Pius XI li encomanava la Presidència d'aquest moviment de comprensió i amor que és la creuada coneguda per la «Unió de les Esglésies», la qual té sa etapa principal en les «Converses de Malines», tingudes entre els representants de l'Església Catòlica i els de les més qualificades esglésies anglicanes, al palau arxiepiscopal, sota la presidència del cardenal Mercier.

Ens embadalim amb la inefable visió llunyana de Santa Caterina de Siena, treballant eficaçment i dirigint encertadament la restauració de la unitat de l'Església Catòlica, determinant l'acabament del Cisma d'Occident, com una Sibila que hagués romàs a Itàlia per a traduir la voluntat de Déu i convèncer als doctors més ensuperbits i reduir els prelats més apassionats... qui ens havia de dir que ens estava reservat contemplar als nostres temps una figura més alta i una personalitat més poderosa, dedicada, en un temps de més esplendor per a l'Església i de més crisi per al món, a una obra més vasta i de més compromís? Fins per a major relleu de l'heroi èpic de la gran creuada purament intel·lectual, manquen a nostres ulls el fet del resultat i la suggestió de l'èxit, i ens resta sols, la *persona*, consagrada a l'obra gegantina, en el moment fecunt de l' embranzida que pot dur-lo a l'èxit com pot deixar-lo en el fracàs.

Aquesta darrera etapa de la vida del cardenal no ha finit el 23 de gener amb la mort del seu cos, ja que perdura, no solament amb el seu exemple, el seu record i les seves doctrines i sentiments condensats en aquella frase famosa: «Si la veritat té els drets, la caritat té els seus deures», sinó també en l'orde religiosa que s'està fundant, especialment dedicada a l'apostolat per a la «Unió de les Esglésies».

Nosaltres, podem tenir present que el gra de blat ja és una espiga de grans nombrosos i plens.

MIQUEL CAPDEVILA

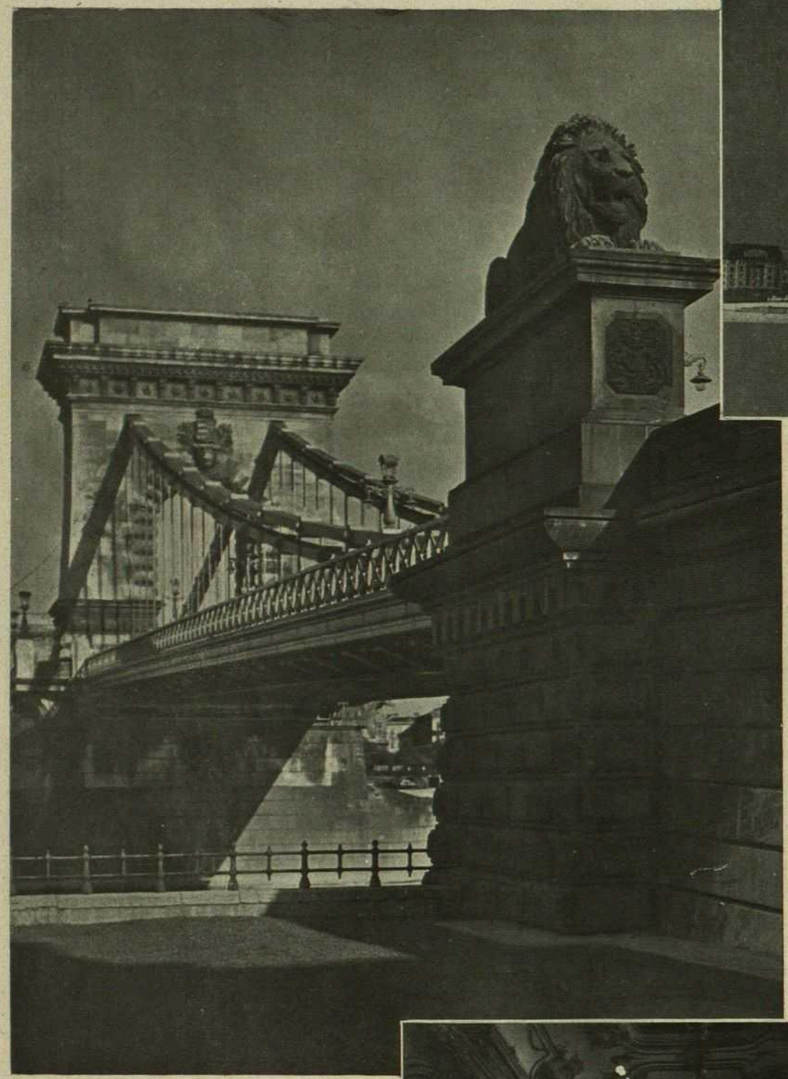

Vista parcial del pont suspès sobre el Danubi, primer d'aquest sistema construït en Europa. Les construccions civils de Budapest són realitzades amb una imposant magnificència.

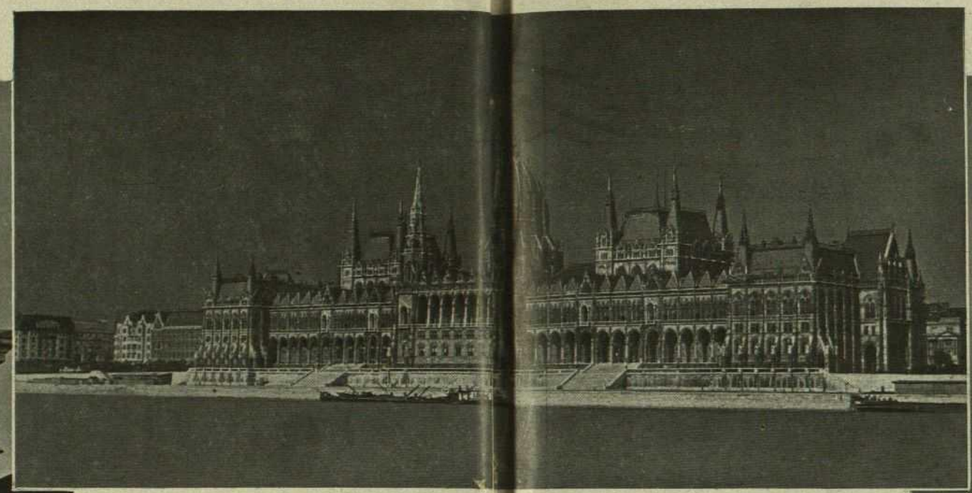

El Parlament d'Hongria aixeca a vora del riu la seva mola superba

BUDAPEST

Com la nostra Girona — i que ens perdoni el Danubi — Budapest és feta a banda i banda de riu. Les ciutats que tenen un riu al bell mig, amb molta menys d'opulència poden passar-se. La força decorativa i la vivacitat de color que presta un riu és fabulosa. Podeu bastir-hi tranquil·lament cases a la vora i quedaren bé. Un bon riu, a més de mil graciosos espurneigs als ulls fa que el cel no es decori en va. Endebades cercaria coloracions exquisides o intenses roentors, si el riu no les mostrés als ulls dels qui passen. Ni els distrets, ni els precipitats són esquerps a la seva sol·licitud. Realment, costa molt menys de baixar els ulls que d'alçar-los.

Budapest té el Danubi, que és un riu de debò. Ell mig parteix la ciutat en una divisió assenyada i graciosa. La meitat — dita Buda — és tota placidesa i suavitat. La veuríeu bastida damunt de muntanyoles. Ni el palau reial, ni els ministeris li afeixugen externament la vida. Podríem dir que Pest, al contrari, és tot bullici i tràfec. El comerç hi té un centre activíssim. Únicament, al centre de Pest i al peu del riu hi ha el Belvaros, o ciutat antiga, si bé sense la muralla que la cenyia en altre temps.

Hem dit que el riu no era un riu de pessebre. Cal dir que Budapest és una ciutat amb pretensions justificades. Es una ciutat gentil, ben posada i en bona actitud. Té carrers amplíssims i bons passeigs. Té hotels confortables i edificis de veritable sumptuositat. Les seves nits són brillants i no massa quietes. Sap musiquejar i estar de vetlla. Es molt més abocada a París que al reste d'Hongria. Es capital per mèrits propis i no per cap arbitrària proclamació.

Val a dir, però, que el punt dolç de la ciutat són els seus ponts. Un punt dolç de romanticisme i d'encís. A més d'aquesta funció decorativa, tenen els seus ponts una molt alta funció urbana. Lliguen les dues meitats de la ciutat: Pest i Buda. Budapest, pot vantar-se de tenir un pont «el de Cadenes», que hom el creu el millor del món. I encara en té un altre: el de Francesc Josep, tot de ferro i amb arcades immortals on el ferro cobra agilitat magnífica.

Budapest no pot pas vantar-se d'ésser una ciutat de parcs. Val a dir que tampoc n'hi manquen. Té els indispensables per a totes aquelles coses, per tots aquells moments delicats, per tota aquella gent sensible per als quals ha de tenir parcs una ciutat que s'estimi. Els ponts i els parcs, doncs, es parteixen les hores romàntiques i la consideració idil·lica dels habitants. Hi ha — tots ho sabeu — moments en què un parc és massa clos i d'altres en què un pont peca d'esbatanament. Per nivellar aquestes dues exigències, Budapest té, a més dels ponts, uns parcs laberíntics i verdejants. Podríem aconsellar de moment, segurs de no veure'ns desmentits, el Varosliget, que és el bosc de la ciutat. Recomanaríem també la illa de Santa Margarita, que és tota convertida en parc. Es el punt més alt de la ciutat i el lloc més bell per a veure la ciutat dessota. Diuen que el seu nom li pervé de Santa Margarita, filla del rei Bela IV. Santa Margarita va fundar en aquesta illa un monestir, les ruïnes del qual són visibles avui encara i donen un punt de balada a l'indret. No us oblidessiu pas, dels boscos de Budakesze. Fa goig de veure'ls voltats de muntanyes. Veureu també de lluny les muntanyoles que miren la ciutat. En aquestes muntanyes van créixer les famoses vinyes de Buda, el nom de les quals us sonarà a les orelles més d'un cop.

Budapest és una ciutat abigarrada. Asseguraríem que on es parlen llengües més diverses. No dubtem gens que és on hi ha més diversitat de religions i de races. Això deu ésser degut al seu especial desenrotllament. La creixença

Pont Elisabeth, construït en ferro forjat; travessa el riu mitjançant un sol arc. Fou projectat per Francesc Kossuth, fill del famós governador d'Hongria en la guerra de la independència en 1848.

Sala del Palau reial de Budapest. El seu estil rococo és d'una sumptuositat feixuga.

La sala del magnífic Teatre de la Opera, de Budapest, que fou construït en el segle passat.

dels dos comtats coincideix amb la retirada dels turcs. Des del compromís austro-hongarès de 1867, el seu desenrotllament només es comparable al d'algunes ciutats nordamericanes.

Budapest, com a ciutat, ha tret un bon guany de la diversitat de creences dels seus habitants. Els fidels, d'una i altra religió, han bastit els seus carrers temples gloriosos. Hi ha gairebé major nombre d'esglésies que d'edificis civils. Entre les primeres, hi posaríem l'església parroquial de Sant Maties, que fou començada el segle XIII en estil romànic i va ésser acabada en estil gòtic el XV. Val la pena de veure la seva torre magnífica de vuitanta metres i el seu interior riquíssim de pintura policroma. Com a sumptuositat, però, no en trobaríeu d'altra com la basílica de Leopolstadt. Hi veureu una cúpula de noranta sis metres, que impressiona de debò. El seu interior no és acabat encara, però és ja una meravella. Recordem també la església gòtica de la Guarnició; la de Franzstad, que és romànica i conté un fabulós tresor de frescs, que no corren cap perill de substitució. Hi ha, demès, la de Santa Isabel, la de Steinbrach, l'Evangèlica, la Presbiteriana, la Reformada, la Grega, la Grega unida, la Sinagoga de Buda, la de Pest i l'ortodoxa, d'estil moresc bizantí. Cada una, dins el seu to, us capta la mirada i us la paga amb escreix.

Per veure els edificis civils us menaria, primerament, al castell reial, que és un tresor imponderable. Ja hem dit on s'esqueia. Aquest castell fou edificat per manament de Maria Teresa, i no va ésser acabat fins a l'any 1771. Conté dues centes tres habitacions i a la sala del tron, que és on s'obren les sessions del Parlament hongarès, hi serven les insígnies de l'imperi, entre les quals hi ha la corona de Sant Esteve, el ceptre, l'espasa i el vestits de la coronació. En la sala d'aquest Sant, que és d'estil romànic, hi ha, damunt majòlica, els retrats dels reis d'Hongria fets per Roskovics, i un bust del sant. Cal cercar també el palau del Parlament hongarès, que és un formidable edifici d'estil gòtic decadent. Consta d'un cos central i d'una cúpula enorme. En el seu exterior, hi ha noranta estàtues, entre les quals trobeu les dels reis d'Hongria. En el primer pis hi ha un vestíbul amb cinc estàtues de zenc pintades i dues de marbre. El que és verament impressionant és la sala de les sessions. Les parets són curulles d'escultures daurades. La sala dels magnats, en arquitectura i en riquesa ornamental, us fa pensar en la sala de sessions. Recordem i us aconsellem el palau de Justícia, d'estil renaixement. Sobre el seu pòrtic, fet de sis columnes hi ha un carro amb tres cavalls, i una estàtua de la justícia en bronze. Us aconsellem també l'Acadèmia de Ciències, que té un vestibul, fastuosíssim, fet de columnes de marbres de diversos colors. La sala de recepcions és feta de vint-i-quatre columnes de marbre roig i una bòveda recolzada sobre cariàtides. Hi ha la sala de Goethe on són servats retrats, llibres i manuscrits, de l'autor del «Faust». Budapest té, a més, el Museu Nacional, el Palau dels Invàlids, la Presidència del Consell de Ministres, la Universitat i l'estació de ferrocarrils hongaresos.

El primer que cal subratllar en parlar dels teatres de Budapest, és el seu aspecte i el seu caràcter profundament nacional. Las representacions hi són donades en llengua hongaresa. Tal com escau al seu nom, el teatre més sumptuós i més important és el Teatre Reial de l'Opera, que és un edifici magnífic d'estil renaixement italià. Quant a teatres, Budapest us pot mostrar també el Teatre Nacional, el Teatre Popular i el de la Comèdia. Si cerquessiu en la ciutat llocs de plaer en trobaríeu fets a mida per a l'imperi de la banalitat i de la música lleugera. «L'Orpheum» és un music-hall, amb tots els refinaments cobejables. No us oblidessiu pas del Park Club, aristocràtic de debó i del «Casino de Leopolstadt», d'una senyorívola noblesa en cada detall.

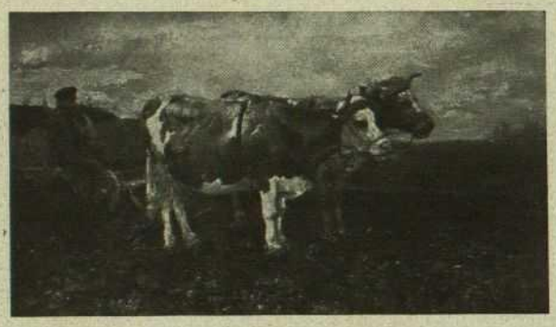

JUNCE KNOP. — Repòs

No us imaginessiu Budapest com una ciutat curulla de monuments. Tampoc us semblarà que n'hi manquin. Té els que calen. Entre els que té, en té de ben bons. No cerqueu pas, en cap d'ells una lira enorme de pedra darrera d'un senyoràs dret, vestit de jaqué. També hi cercaríeu endebades, un senyor assegut en un banc amb una cama sobre l'altra, damunt un interrogant monumental de pedra. Ni la ciutat ho toleraria ni els habitants ho haurien intentat. Si fòssim company vostre pels carrers de Budapest, us acompanyaríem a veure el monument de la commemoració del regne d'Hongria. Es imponent. Imagineu-vos una columna altíssima i graciosa, coronada d'una figura arcangèlica que, de puntetes, tocaria als núvols. Em sembla recordar que és Sant Gabriel. Amb un feble esforç, recordem el de l'emperadriu Isabel. Indubtablement us escometria la mirada el monument al gloriós poeta Alexandre Pestosi. També us exigirà la contemplació reverend i llarga una font monumental, alçada a la plaça Calví. En el seu parc hi trobareu els bustos dels poetes Berzemsky, Kisfaludy i Kaanczy, posats amb una gràcia finíssima sobre la verdor fresca.

MUN KAESY.—La sala de música (Propietat del Metropolitan Museum de New York)

Budapest té el prestigi injust d'ésser únicament una ciutat de grans construccions, fàbriques, centre de ferrocarrils, d'afers comercials i de frenesí econòmic. Fóra tan injust de veure-la sota aquest aspecte com sota l'aspecte únic de ciutat pintoresca, travessada d'un riu i amb muntanyes amables. Budapest té una activitat espiritual ben intensa i ben orientada. Ens farien quedar bé el Museu Nacional, i sobretot la Galeria Nacional, en el ram de la pintura. Us meravellaria tot seguit una col·lecció impreable de primitius hongaresos. Si no fos prou, us reserva una representació magnífica de l'escola flamenca, holandesa i italiana. Té — per dir un detall — «La moza del cántaro», de Goya.

En un altre aspecte de la seva vida espiritual, Budapest té la Biblioteca Nacional, la Real Universitat hongaresa, l'Acadèmia de Ciències i la Biblioteca de l'Escola Rabínica, que li fan bona honor.

Cal aturar-se en parlar de la Universitat hongaresa. Aquesta Universitat, que va ésser installada primerament a Buda, és avui una forta institució cultural, orientada per les més estrictes lleis de ciència i de modernitat. Direm, demès, que a l'Escola de comerç de Budapest, hi són ensenyades llengües orientals.

Budapest té una història accidentadíssima. La pau aparent de ciutat reflectida en el riu és relativament nova. Budapest recorda setges sagnants, devastacions i incendis. Les darreres calamitats que ha sofert han estat les de la dictadura sagnant de Bela-Kun.

Budapest, ciutat enyoradissa vora el riu, sota muntanyes lleus, bé es mereix a hores d'ara en gràcia a la beutat actual i a les seves passades valors, que ni en el seu cel ni en el seu riu, cap nova malaventura s'hi reflecti.

X

SZENGYORGYI. — Alarma

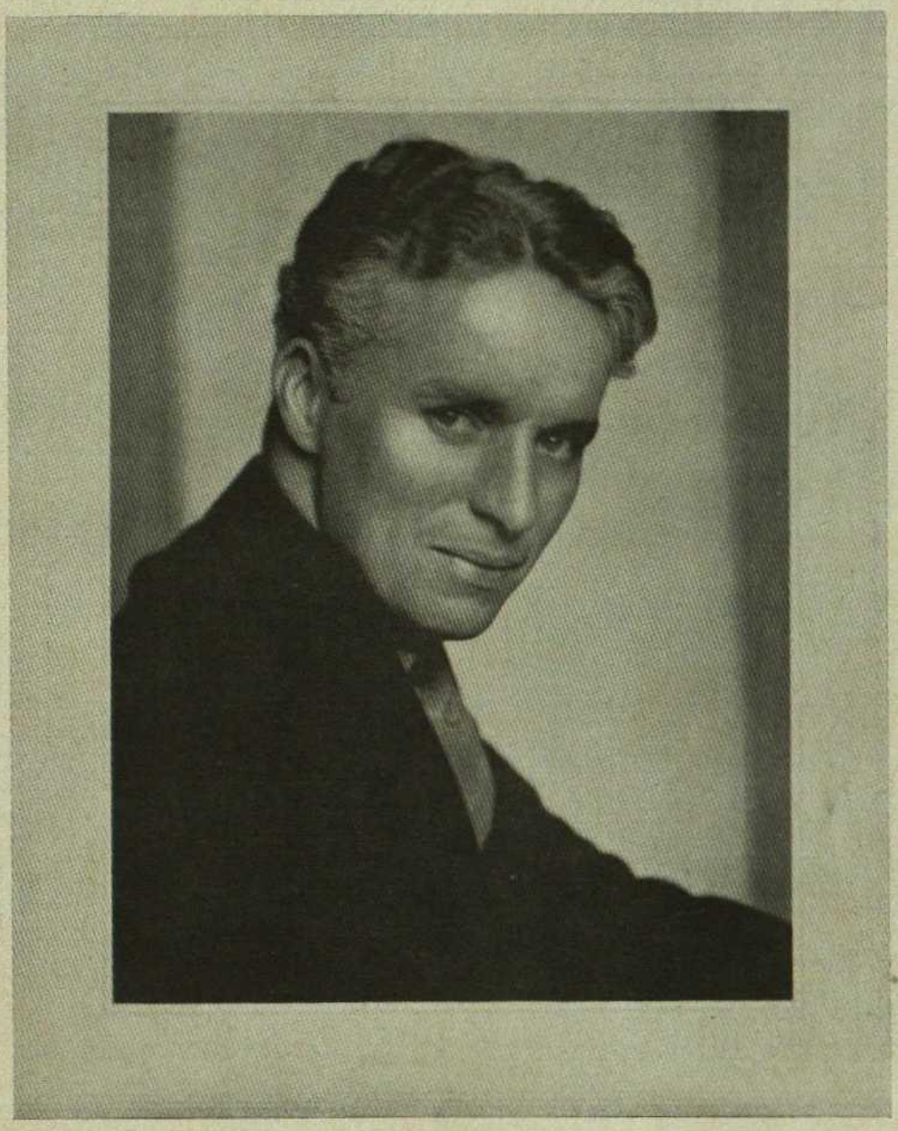

Charles Chaplin, l'home que fins ara ha demostrat conéixer millor les possibilitats artístiques del cine.

EL CINEMA. UN ART??!!

Informació per a classificar els films com una nova forma d'expressió

ENCARA que sembli estrany, l'autor de les escenes cinematogràfiques de vegades seu i pensa. Aquest article està escrit per explicar, admesa aquesta increïble premisa, allò que ell pensa. Naturalment que jo no puc passar revista als seus pensaments amb la perícia dels sofisticats. Ells poden analitzar el que jo faig (no pretenc la sàtira) tant millor que jo, amb tanta més justesa d'apreciació dels valors i estimament dels efectes, que dubto d'entrar-hi en lluita.

Crec realment que si fos possible d'aplegar en un congrés representatiu autors i crítics, hom se sorprendria de veure com llurs opinions són poc diferents, com sovint coincideixen del tot. I si els dos partits canviessin de lloc, és a dir, els autors esdevinguessin crítics i viceversa, aquells, sempre que tinguessin suficient articulació, dirien sobre el cinema aproximadament les mateixes coses que els crítics, i aquests, si sobtadament fossin acarats amb algunes de les inconegudes dificultats de la producció, farien les pel·lícules quasi tan malament com els autors.

Tinc grans esperances que la pantalla excel·lirà algun dia entre totes les altres formes d'expressió, com a mitjà d'expressió del drama emotiu; però és evidentment absurd d'esperar que assoleixi en un tres i no res l'elevat nivell de les arts que tenen milers d'anys i han estat enriquides per la tradició i l'experiència. Fins ara han dificultat la seva expansió els problemas mecànics, no sempre percebuts pel públic, i de les concepcions fonamentalment equivocades pel que es refereix a les reals propietats de la pantalla, nascudes de la noció que el cinema és un brot d'altres formes d'expressió, no tenint cap substantuïtat pròpia. Que recolzi, per mantenir-se, en l'art de l'argument o de la novel·la escrita, que intenti ço que les paraules farien millor, i serà un art coix i imperfecte. Que es redreci sol i penetrarà i creixerà valentment. Tant sols menyspreant la seva dependència d'altres formes d'expressió, pot retrobar la pròpia.

L'art de la pantalla és quasi sempre emotiu, d'aquella emoció copsada en una pintura, una òpera, una cerimònia religiosa. Sense sacrificar aquest important valor no pot ensenyar, analitzar ni filosofar; en una paraula, no pot assajar d'adreçar-se, com fan les paraules, als procesos mentals. No ha de pretendre fer pensar a la gent més que Miquel Angel s'ho proposà amb els seus quadres. Ha de fer la seva crida al'ull i per medi del contacte ocular afectarà les emocions. Ha de fer *sentir*. En el moment en que un autor s'intel·lectualitza, vull dir, en el moment en que ell veu amb la ment el lloc de les emocions i comença a seguir els mètodes elaborats de la novel·la escrita, s'acosta a la terra perillosament. La novel·la, de vegades el teatre, poden comunicar un missatge, una doctrina, una filosofia, el que vulgueu, però la pantalla és massa lleugera per ésser mitjà de res que sigui massa pesat.

Però espereu; no vull pas que el cinema aparegui, a causa del contrast, com un vehicle més feble del que realment és. *Pot* sostenir una moral, disputar els problemes

socials i també presentar una religió o una filosofia, però ha de fer-ho purament en els termes de l'acció. En aquest cas no hi ha defecte en l'acció, perquè no es reprimeix la maquinària del moviment com quan hom s'encalla en un argument de conseqüències morals. Si la conducta o procedir de l'autor porta a una lliçó, no cal autoritzar cap fet per comentar-lo o analitzar-lo. El cinema no ha d'explicar-se a si mateix. Potser per aquesta sola raó la lliçó que es deriva és més poderosa, i el creixement de l'acció visualitzada, no l'argument, és més espontània i sense consideracions. Aquesta opinió és, naturalment, una opinió arbitrària, la meva pròpia impressió, però és de les meves impressions que m'estic ocupant. Això no significa que l'art del cinema tingui una capacitat superior o inferior, quant a expressió, a l'art d'escriure. És simplement diferent, té una altra missió; és fútil comportar-los, com ho seria la comparança entre la facultat de la raó i el sentiment de la bellesa o el dir de la lògica és més o menys desitjable que l'emoció, o que la literatura és una forma d'expressió superior o inferior a la pintura o a la música. El cinema no té arts germans. Si pogués comparar-lo, diria que el seu mètode és similar al del pintor impressionista, que resumeix una impressió i després la pinta, perquè efectivament no ha de fer altra cosa que reflexar el que l'ull ha copsat sota l'influència emotiva. Ha de seleccionar ço que és dramàtic i significatiu i restar cec a tota la resta.

Bessie Love

Quan l'espectador passa precipitadament d'una escena a l'altra de la pel·lícula no hi ha raó perquè la consideri com una propulsió artificial, car sense la màquina i l'aspecte teatral del cinema el seu pensament també salta d'imatge a imatge de la mateixa manera. M'explicaré. Sec en el despatx d'estudi parlant amb un visitant. Per introduir-hi un element dramàtic lleuger direm que hi ha un conflicte entre tots dos. El veig, així com tot el que l'envolta, amb gran vivacitat, però l'ull mental és orb als detalls sense importància. A la cambra hi ha llibres, una col·lecció de diaris i un refrigerador d'aigua. Fereixen la retina de l'ull, però la ment o els centres emotius no registren aquestes coses. El visitant s'aixeca i va a una altra habitació, i malgrat seguir-lo, jo no tinc consciència del corredor que ens cal travessar ni de cap més altra cosa. La següent imatge visual que jo tinc és la de l'home en un altre lloc, sobre d'una perspectiva diferent. És el procés pictòric de *tallar* d'una escena a l'altra. El que succeeix en el període de transformació no té conseqüències.

W. C. Fields

La màquina cinematogràfica, per tant, no ha de registrar, sinó veure a través d'un ull selectiu i impressionístic. No és suficient una simple reproducció fotogràfica. Els objectius de la màquina han d'ésser entrenats a capturar estats com faria una pintura impressionista. Ha de seleccionar, eliminar, interpretar i embellir. Si pot fer tot això — i pot — serà possible parlar de l'art del cinema com jo ho he fet, sense risc de les burles dels vanitosos. Tal vegada esperàveu — ja sé que sí — que en aquest article parlés de mi i del meu treball. Ignoro com he eludit tant de temps aquest tema. Per demostrar que crec el que he dit sobre la direcció que ha de prendre finalment el cinema en el futur, us confessaré que la meva pròxima pel·lícula és feta d'acord amb tals principis. No ho dic pas per a que es cregui que serà completa; significarà l'auba d'una nova era en la indústria cinematogràfica, o ço que proclamaria de seguida un cor de veus alegroies: que el cinema s'ha retrobat per fi a si mateix.

Marie Prevost

Per les raons anteriorment assenyalades hem desistit de realitzar, tant com fou posible, arguments de llibres. Un llibre de vegades ens ha dat una idea inicial o un impuls, però solament hem seguit un argument escrit en tres o quatre de les nostres vuit últimes pel·lícules. El fet de que un argument tingui èxit en la seva forma literària no garantitza que la seva eficiència pugui transportar-se a la pantalla. Penso que aquest fet més aviat li serà contrari.

La pantalla, des de que la conec, no s'ha ocupat ni ha reflexat l'esperit de la pirateria en la forma que es troba, per exemple, en els llibres de R. L. Stevenson, en les pintures de Howard Fyle, o en els models de Dwight Franklin. Ha desaparegut la epopeia dels filibusters amb tots els seus colors i fragàncies, llur vida de mar, llurs salts, cantusseigs i xiscles rítmics. El nostre argument pot no ésser millor, però ha nascut i ha estat ben bressolat en l'Oceà. No és un argument de terra portat al mar. L'acció, llevat d'una conseqüència que es desenrotlla a la platja, tindrà lloc en l'aigua.

William S. Hart

Molt bé, em direu: però què de tot això? Què aconseguirà fer la pirateria en el desenvolupament del cinema i com ens portarà a donar-li la qualitat impressionista per la que lluitem? Havent-me fet a mi mateix aquesta pregunta no estic segur de poder-la respondre, però ho intentaré.

En primer lloc, pel *color*. Aquest ingredient ha estat provat i rebutjat innombrables vegades. Sempre se li han trobat aclaparadores objeccions. No solament no s'ha perfeccionat el procediment de fer una pel·lícula en colors, sinó que ha sorgit el greu dubte de si, essent pròpiament desenrotllada, augmentaria o disminuiria la tècnica cinematogràfica. La raó és que cansaria i pertorbaria l'ull, atreuria l'atenció vers la representació i l'expressió facial i apareixeria l'acció borrosa i confosa. Resumint, diré que es tem que s'oposi a la simplicitat que el cinema dedueix del discret blanc i negre. Aquests dubtes convencionals han estat i tingut en compte perquè ningú, crec, s'ha pres la molèstia d'esvair-los. Una objecció va sorgir sens dubte quan s'innovaren les decoracions en un escenari anglès: que distreuria l'atenció que els espectadors han de concentrar en els actors. (Distracció de vegades molt convenient).

Personalment no puc imaginar-me la pirateria sense color. Si hagués escollit un altre argument, un argument de Dickens, per exemple, no usant altre color que blanc i negre, la impropietat fóra diferent. Però la narració del pirata demana a grans veus el color, i suposo que és per aquesta raó que ens llancem amb vigor renovada a experimentar-ne el procediment.

Adolphe Menjou

Durant mesos hem treballat en donar solució a aquesta qüestió i les proves són plenament satisfactòries. Sense desig d'exaltar els treballs que representa el cinema, pregunto jo a aquella part del públic que creu que les pel·lícules es poleixen en un girant d'ulls, s'engendren en un moment d'enginy, què pensaria si veiés les angúnies de la preparació, els centenars d'idees concebudes i rebutjades, les invencions tècniques, la recerca i selecció de talents especialitzats en diverses matèries, la vasta energia desplegada en una sola pel·lícula. Això, malauradament, no sempre es palesa en el resultat. Som encara matussers, però no ens manca pas bona voluntat.

Tot experimentant el procediment colorit, hem fet interessants descobertes. Una és que la màquina sensibilitzada recull el color tan àvidament, que el problema no és proporcionar-li molt color, sinó disminuir la seva intensitat fins arribar a matisos ben apagats. Els colors vius perjudiquen la fotografia, perquè la màquina copsa matisos que escapen a l'ull humà. La reproducció de colors vius, cridaners, motivaria, demés, les objeccions que esmentem. Estem estudiant ara, en matisos ben apagats, el verd, l'argentat, els grocs cromats, les llunyanies de les aigües gris-verdoses, el color grisenc de la sorra de les dunes i els cels de tons neutres que reflexin i harmonitzin amb el conjunt. L'impressió total és més aviat de vida que de color; és més lluminosa que en la pintura actual. No hi ha res extravagant que cridi l'atenció de l'ull.

Marion Davies

Això és realment la important descoberta: la màquina, sota la influència del color, suavitza els seus objectius, lleva duresa dels extrems i contorns, i en lloc de registrar cruament ço que veu, ho embelleix i exalta com l'ull de l'idealista. Concretant, diré que estem enllestint l'efecte de la pintura impressionista que he explicat abans. Hi veurem un xic més que amb l'ull físic. Vaig fer-me una altra pregunta: per què volem contorns boirosos, efectes suaus, enlairar els homes i les escenes de la terra, acréixer la fantasia en lloc de la realitat? Per què volem impedir el realisme sever i cru d'una màquina ordinària? Simplement perquè el cinema és el millor mitjà d'expressió de fer-ho. Quan actua en el realisme, en el pla on es registren els esdeveniments o l'anàlisi, és probable que ell aparegui inferior a les altres formes d'expressió més ben preparades per manejar realitats. Però quan entra en la fantasia, quan la imaginació corre desordenada i invoca imatges que menyspreen les paraules i llur ús, quan es desitja la representació de la vida no tal com és, sinó com voldríem veure-la, és quan la pantalla pot excel·lir.

Lillian Gish

La veritable naturalesa de la projecció és il·lusòria i fantàstica. En les taules tenim gent sòlida, de carn i ossos, a qui podem veure, oir i tocar, si tenim oportunitat. Ells poden, naturalment, obeir certes conviccions de conducta i les seves accions han de prescindir de la causa a l'efecte quasi amb l'inevitalitat de una fórmula matemàtica. Estan limitats per restriccions de sentit comú i plausibilitat, però les nostres aparicions a la pantalla no estan subjectes a tal empresonament. El fet real és que estan davant nostre i que tot té suggestió d'irrealitat i de màgica. Són fantasmes que tremolen en una terra artificial i sabem que una petita obstrucció a la màquina de projeccions els reduirà al no-res. Són de l'aire i no de la terra, i no podem circumscriure'ls a les normes i cànons ordinaris. Però tot això em porta massa lluny. La coloració, degudament aplicada, pot augmentar els efectes, reforçar el valor emotiu de les imatges de la pantalla i unir-la més a l'art pictòric. Solament des d'aquest punt de vista «El Pirata Negre», nom de la pròxima pel·lícula, no és ni particularment fantàstic ni real. Jo prefereixo confinar la fantasia a un procediment extern: en el fons de tot hi ha sempre un fonament tan nou i revolucionari com el de que «la veritat opresa a la terra s'aixecarà de nou», o que «la felicitat ha d'ésser merescuda». «El Pirata negre» és simplement una novel·la de pirateria, movent-se en una perspectiva de colors, en la qual s'ha procurat l'esperit real i l'ambient.

Suposo que sempre faré novel·les que tendiran vers l'extraordinari i extravagant en lloc de pel·lícules «realistes», que es mouen dins el radi de les coses diàries i casolanes. Perquè no sols penso que la «romança» escau particularment a la pantalla, sinó que la ment humana es revolta sempre contra les asfixiants actualitats de la vida i desitja escapar-se. La pantalla ofereix, més seductorament que cap altra cosa, una eixida d'aquest esperit de rebelió. Podeu dir, si voleu, que les coses reals són el pa i la manera de guanyar-lo, els carrils subterranis i les vicissituds de la vida diària, però, amb tot, jo prefereixo pensar que tot això són els somnis amb els quals visc. Preneu un impassible home de negocis, d'aquells que tot sembla que ho concentrin en el tràfec comercial o en el que sigui; jo em jugo el que vulgueu que en els seus moments d'esplai fa girar la clau d'alguna cambra secreta de la seva ment i esdevé un vagabund o un aventurer, es passeja pel camí real de la balada, fa l'amor i dóna mort als enemics. Això em porta a la no descoberta veritat de que tots som infants de cor. De totes maneres sé que quan he acabat una pel·lícula, em plau representar-la davant un públic d'infants. Si en són agradats, ja estic prou satisfet.

DOUGLAS FAIRBANKS

Trad. de Maria Solà de Sellarès

Ens ha plagut de reproduir aquest article del cèlebre heroi del «Signe del Zorro» i «Robin dels Boscos», no solament pel seu valor intrínsec, com a temptativa de definició del cinematògraf com a un art que no és confusible amb cap altre, sinó també per fer veure com els grans actors de l'escena muda, com els grans actors de l'escena parlada solen tenir la dosi suficient d'intel·ligència per tenir idees pròpies i exposar-les correctament. El tipus de l'actor genial que, un cop fora de les taules esdevé un ésser apagat i inexpressiu, no és impossible, però és rar. La força intel·lectual àdhuc en els casas de més forta especialització, no sol restar tancada i barrada dins els límits estrets de l'especialitat.

X.

Constance Talmadge

PANORAMA INTERNACIONAL DE LES LLETRES I DE LES ARTS

PARLANT de la gran personalitat, de la macissa personalitat de Paul Claudel, ha dit algú «que és una personalitat que sobreïx de tota informació; hom no pot resumir-la, ni disminuir-la; la substància d'una obra parella no podrà condensar-se mai en una sola columna de periòdic».

De l'escultor Mallol

Paul Claudel, a més a més d'ésser un dels escriptors cabdals de la França contemporània, exerceix, de fa molts anys, la carrera diplomàtica.

Ocupa un dels llocs prominents de la carrera.

L'ambaixada de Toquio.

Paul Claudel es trobava al Japó l'any dels horribles terratrèmols i poc faltà per a que desapareixés allí per sempre més. Tots els seus amics i admiradors el donaven ja per mort. Afortunadament el destí li va ésser favorable.

De retorn a França — on es troba actualment — Paul Claudel ha représ la seva activitat literària.

Ja saben tots que Claudel és un escriptor catòlic. Ningú no dubte del seu fervor. El nostre amic Maurice Martin du Gard, en un article recent, creu, però, que el fervor catòlic de Claudel no és gaire apte per a ésser tramès a la generalitat dels fidels.

És incontestable que aquests responen més i s'identifiquen més amb les delicades insinuacions d'un Francis Jammes, per exemple, que no pas amb els cops d'espasa de foc claudelians.

Trop de génie, trop de génie! — deia un dia André Gide en sortir de l'estrena de *L'Otafe.*

Aquest *trop de génie* és un dels homenatges més verinosos, més verinosament fins, que mai han estat formulats.

El centenari del pintor David s'ha celebrat amb un interès extraordinari, amb una admiració comentadora general. Els que més s'hi han distingit han estat, precisament, els crítics i teoritzadors dits de vanguàrdia.

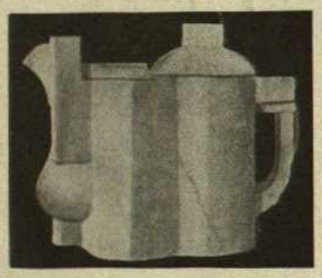

Art cubista

El partidari, l'enamorat de «l'Antiguitat tota crua» —com deia ell en una frase famosa—, el que només jurava per la Grècia i per la Roma immortals, és ara el pintor admirat de tots els cubismes i de tots els sub-cubismes. La vida de David resulta, però, tan o més interessant que la seva obra.

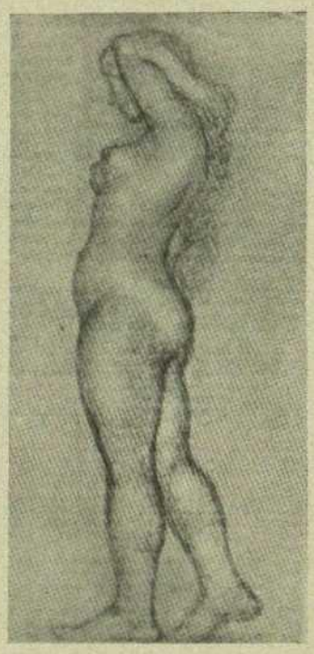

Dibuix de Mallol

L'àrbitre artístic de la Revolució francesa, l'amic íntim de Robespierre i de Marat, fou un dels que més admirà també a Napoleon Bonaparte.

David s'entusiasmava, sobretot, amb Bonaparte, Primer Cònsul: «És un home—exclamava - que l'antiguitat hagués honorat amb un gran nombre d'estàtues. Sí, amics meus, Bonaparte és el meu heroi.»

De l'escultor Mallol

L'any 1808, Napoleon visità oficialment, amb tot el seu seguici àulic, el taller de David, instal·lat, aleshores, en l'antiga església gòtica de Cluny.

Al mig del taller, l'artista treballava en el seu quadro *Leònides a les Termòpolis.* Napoleon s'avençà vers la pintura i digué a l'artista: «Deixem els vençuts, *monsieur David,* i ocupemnos només dels vencedors.»

L'emperador es trobava en aquella època en el seu gran període triomfal.

Sis anys més tard, l'any 1814, el mateix Napoleon, davant del mateix quadro, va descobrir-se solemnement i digué tan sols — pressentint Waterloo — aquestes paraules de lapidària reparació: *Honor al coratge disortat!*

El pintor David

Després de la posta tràgica del seu heroi, David restà fidel sempre a la seva memòria.

No vulgué pintar el retrat del Duc de Wellington.

— I per quin motiu no voleu pintar el meu retrat? — li preguntà el propi interessat.

— Per què no pinto ara sinó temes d'història.

El Duc de Wellington, va mostrar-li amb el braç una pintura que hi havia en un cavallet, que representava Napoleon Bonaparte al pont d'Arcola.

I el gran pintor David respongué:

— Ja us he dit, *mylord,* que jo no pinto ara sinó temes d'història.

L'escultor Arístide Mallol és el que millor representa, avui, amb el nostre Enric Casanovas, el sentiment plàstic del paganisme eternal.

En dir paganisme no ens referim aquí a religió o mitologia

Decoració a base de fibro-ciment

pròpiament dites. Ens referim a la bellesa i a la dignitat acordades, simultàniament, a la noble matèria.

La castedat d'un nu de qualitat és una cosa provada.

La pornografia, en canvi, és, ha estat i serà sempre, el triomf vil de la quantitat. Els marbres, els bronzes d'un Arístide Mallol, com els marbres i els bronzes del nostre Casanovas, acaben de completar-se exposats, a la plena llum, al ple aire, al ple blau mediterranis, on foren concebuts i executats.

L'art i la claredat són invencibles.

Josep Pla, que aconseguéix un nou èxit editorial amb el seu llibre «Rússia»

Mme. Louise Faure-Favier, escriptora remarcable, ha estat anomenada, últimament, cavaller de la Legió d'Honor.

La distinció li ha estat conferida pel Ministeri de l'Aeronàutica.

La senyora Faure-Favier consagra, des de fa quatre anys, tota la seva activitat a la noble causa de l'aeronàutica francesa. És ella l'autora de la primera novel·la de l'aviació que s'ha publicat: «Els cavallers de l'aire».

Els seus llibres anteriors són: «Six contes i deux rêves», «Ces choses qui seront vieilles» i «Madamoiselle Loin du Ciel». Ha relatat en un altre dels seus llibres «La Belle aventure du Goliath» el seu primer viatge aeri de París a Dakar. Els quatre primers llibres de guies aèrees que s'han publicat al món han estat obra seva, també.

Té anunciat, a l'hora de redactar nosaltres aquestes línies d'internacional informació, un nou volum sensacional: Una novel·la negra «Mon oncle negre», que ella ha viscut personalment a Dakar.

I ja que parlem de viatges, no ens deixem a la cartera de notícies el viatge imminent del príncep de les aventures — En Ferran Ossendowsky, l'il·lustre autor d'«Homes, Bèsties i Déus» — per a l'Àfrica Central.

Pel que es veu, l'Ossendowsky — escriu un dels seus amics i comentadors — no en té prou d'haver vorejat més de cent vegades la mort, d'haver-se assegut al costat del Budha vivent, d'haver sondejat el cor de l'Àsia i d'haver els seus misteris.

El misteri groc reclama ara el misteri negre.

Aquest home, decididament, té la follia de l'aventura, l'atracció irresistible del risc, l'amor nostàlgic del perill. Serà una expedició, segons el propi Ossendowsky, que durarà cinc o sis mesos.

Art cubista

Hom s'embarcarà a Konakry. Després, a través la Guinea francesa, el Sudan i la Nigèria anglesa, guanyarem el lloc Tchad. Tot seguit, durant quaranta cinc dies, continuarem a peu l'excursió vers el sud. Aquest viatger extraordinari, que és un escriptor de primera fila i un home de ciència, un dia o altre ens farà compartir, en un llibre, que llegirem còmodament estirats a la *chaisse-longue* de la nostra biblioteca, les seves emocionants i instructives passejades exòtiques.

Mme. Louise Faure-Favier

El fort de l'art rus, abans dels Soviets, en els Soviets i després dels Soviets, és, sens dubte, l'art d'inspiració popular.

Els cubismes i futurismes artístics d'exportació han recobert només alguns d'aquests aspectes populars, però no els han destruït.

L'ànima russa — i la flor de l'ànima russa que són la seva literatura i el seu art — viu intacte sota l'armadura rígida d'una societat que la Revolució no ha pogut modificar aparentment.

En la darrera Exposició de les Arts decoratives de París, en el seu pavelló oficial, la Rússia soviètica mostrava sota els *cubus* ingrats i els desagradables filferros externs, el deliciós brodatge de les obres d'art dels *Koustari* (els petits artesans).

El camperol rus és mestre en la decoració multicolor.

La seva cançó és la de l'era-en-cel en la neu...

Un il·lustrador francès, M. Carles Reymond, ha decorat al fresc les parets d'un nou *dancing* de París.

La novetat d'aquesta decoració més que en el terme o argument pròpiament dit de l'assumpte és la matèria emprada pel decorador — que és una invenció seva — el *fibro-ciment*.

L'efecte que obté l'artista és igual al de la pintura al *gonache*.

Aquests *penneaux* en *fibro-ciment* — declara el seu inventor amb una gentil displicència — són molt indicats, sobretot, per a una decoració destinada a la dispersió, quan s'enderroqui, una vegada acabada la festa, el palau fràgil que la suporta.

En el retrat que publiquem, Pierre Camo, el simpàtic i noble poeta rossellonès, funcionari a Tananarive, té quelcom d'africà.

Res de més clàssic i català, gosaríem a dir, que la seva obra, una de les més característiques i delicioses del Migjorn francès, car a Baudelaire.

Pierre Camo ha dedicat poemes a Arístide Mallol i a En *Manolo*.

Ha cantat el nostre Canigó.

El rossellonès, el classicitzant, el mediterrani és, però, al mateix temps, un admirador fervent de la pintura de Ganguin i s'ocupa, actualment, sobretot, de literatura popular Hova.

Els poemes de Pierre Camo, canten les nostres benaurades i dolces terres, però són, oberts, també, al vent i als onatges de les més llunyanes mars.

En un dels versos del seu últim recull publicat escriu: «Vents du large, odeur des voyages, — Qui jadis fûtes ma donceur, — Vous n'avez laissé sur mon coeur — Que la marque de vos orages!»

Ossendowski

Una anècdota de Bernard Shaw: Un fotògraf es presenta a casa seva per a fer-li un retrat que ha de publicar una gran revista il·lustrada.

El repòrter gràfic ha dat la seva targeta i espera la resposta del mestre.

De sobte, s'obra una porta, esmaltada de blanc, i apareix Bernard Shaw, tot nu, eixint del bany, i pren una positura apropiada.

El repòrter gràfic resta astorat.

— Impossible! Impossible! — exclama — ningú us reconeixeria si us retratés d'aquesta manera.

Aleshores, Bernad Shaw, triomfal i excèntric, li replica:

— Ja ho veieu! La hipocresia humana, i, en particular la hipocresia britànica són tan grans que vos mateix arribeu a opinar i a sostenir que jo no sóc jo, que jo, sóc la meva americana i els meus pantalons!

El fotògraf no va compendre. Encara corre.

J.

REDFERN
Vestit de nit en vellut negre brodat de strass

LA MODA A PARÍS

Capells

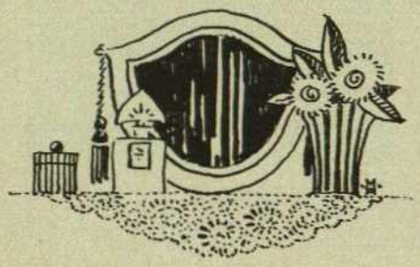

ODETTE
Abric de pell de gat salvatge

Entre l'abundor de feltres i de capells de vellut es fa una evident temptativa cap a la boina o capell-boina més treballat i flexible. Els cascos de taup o feltre formen plecs i s'emmotllen als caparrons, cada cop més petits per seguir l'exigència de la moda.

Algunes toques de pell molt noves de forma apareixen ací i allà. N'hi ha d'ermini ornades amb cues de la mateixa pell: afavoreixen molt. Un model de taup gris amb una petita vora alçada per darrera fa un efecte ben bonic. I, què diríem d'aquests tres deliciosos models que publiquem de la casa Berangere, de la Rue Royale? El primer, de pell de guant color avellana, té una gràcia molt parisina. El segon, tot treballat amb colors superposats de colors minvants, pot fer-se en tons malva, *bois de rose*, verd o camamilla. La part darrera va molt enganxada al cap, realitzant així la novíssima línia en que la nuca és prolongació del capell. El darrer model, més de vestir que els altres, és de feltre de seda molt flexible, i porta un *pouf* subjecte mitjançant un fermall de brillantets. La copa és de darrera creació, graciosament drapada.

Els animals de moda

El darrer crit per a un *boudoir* elegant és de posseir una... una què?... una tortuga. Tal com sona, una tortuga. No li trobeu cap valor decoratiu ni us inspira cap simpatia especial? No podeu endevinar en semblant bestiola cap companya afectuosa, digna de competir amb el gosset fidel, ni amb el gat graciós i avellutat, ni amb el ximi divertit, ni amb el papagai xerraire?

Nosaltres tampoc.

Però pensant-hi una estona, venim a creure que si la tortuga destrona en el *boudoir* a totes els animalics que acabem d'anomenar i que un dia hi regnaren com a senyors, és que té una discreció incomparable. A una tortuga la podeu oblidar durant tot un dia sense por a cap impertinència greu. No demana moixaines. No cal treure-la a passeig. Si cal, passa un mes sense menjar. El seu moviment lentíssim tot just la diferencia d'un objecte.

Aleshores, visca la tortuga! Quina lectora sabent que és la bestiola del dia, sabrà privar-se'n?

BARDAY
Model «Smolinska» per esports d hivern

Vestits de nit

Les invencions centellejants — a base de *strass, lanie, palletes* — segueixen afirmant el seu domini. Si de tant en tant, veieu algun model de to greu, com el bell vestit de vellut negre que publiquem en aquestes planes, no hi trobareu a faltar algun brodat que hi esclati lluminosament.

L'Orient ha adquirit carta de naturalesa en la moda de París. Les mil i una nits són cridades a contribuir a les creacions dels grans modistos. Val a dir, però, que aquests senyors usen els elements que ens complaurem en anomenar orientals amb un

esperit que desconeixien els contemporanis d'Aladí i de Simbad. Els vestits que surten dels tallers parisencs mai no són enfarfegats i feixucs com els vestits de les sultanes. Al contrari, realitzen un ideal de brevetat i de lleugeresa que cap moda anterior haurà assolit encara. El vestit més luxós cap dins la conca de les dues mans i pesa ben poques unces.

HUGUETTE

BERANGERE
Model n.º 1

BERANGERE
Model n.º 2

BERANGERE
Model n.º 3

YETTE LANCRY
Vestit de nit, lanie guarnit de «palletes»

YETTE LANCRY
Vestit de nit, lanie cyclaman guarnit de «palletes» d'or

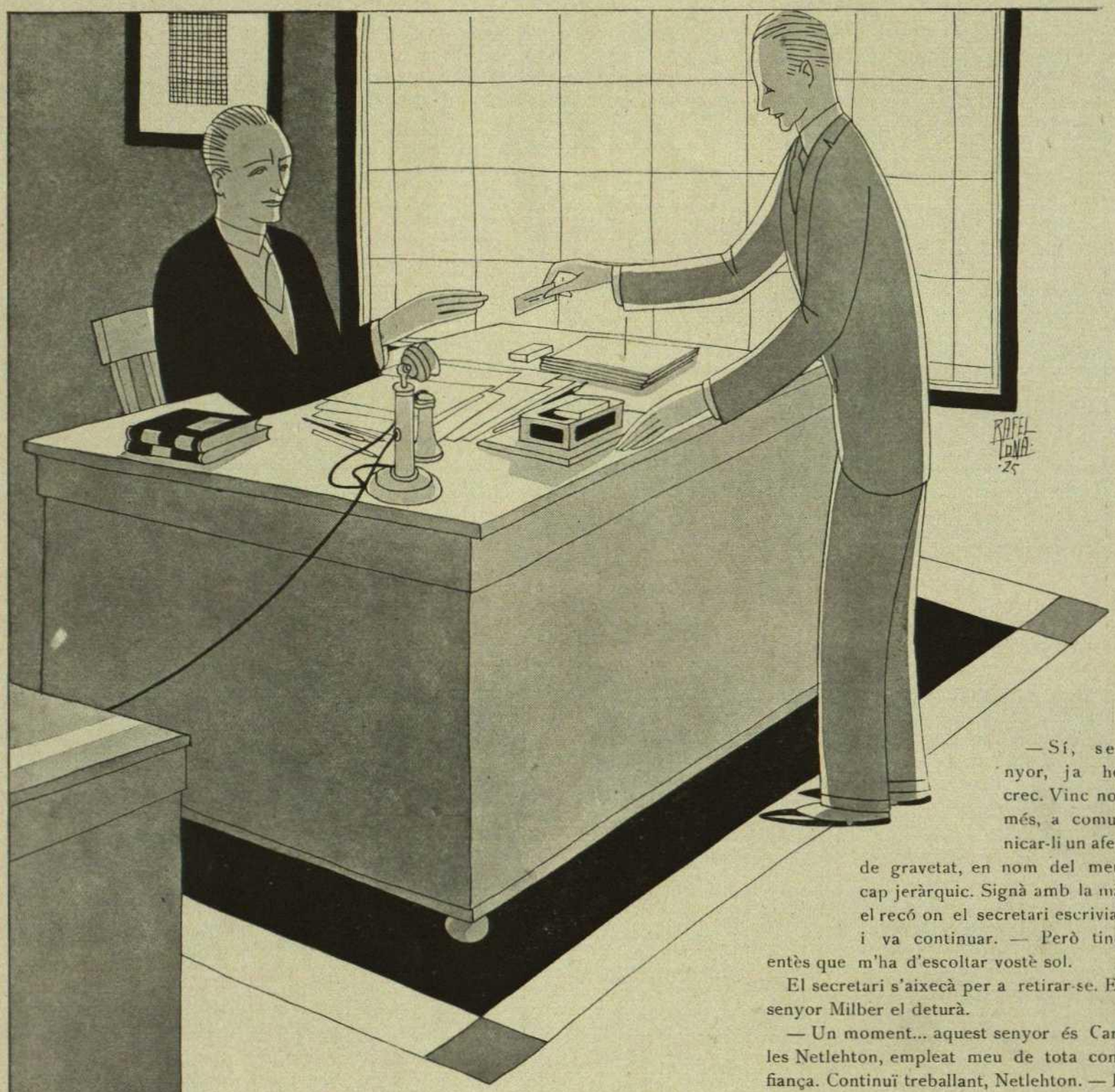

EL COLLAR SALVAT

Senyor gerent, a l'avantsala hi ha un senyor que vol parlar amb vostè.

— Qui és?

— M'ha passat la tarja. William Ruth, del servei secret, hi diu.

El gerent va dar al jove secretari l'ordre que el fes passar. Mentre que l'empleat compleix aquesta ordre, John Milber, director d'una de les banques més importants de la capital, un anglès molt eixut i pràctic, continua llegint sol·licituds, al marge de les quals traça després una inicial amb un llapis blau.

— Prengui seient, senyor Ruth. El senyor gerent estarà tot seguit per vostè.

El policia es un tipus vigorós, de mitjana estatura i ample d'espatlles. No sembla un home gaire viu. En canvi, el seu mentó quadrat proclama una gran tenacitat.

— Puc saber a què dec la seva visita, senyor policia?

— Sí, senyor, ja ho crec. Vinc només, a comunicar-li un afer de gravetat, en nom del meu cap jeràrquic. Signà amb la mà el recó on el secretari escrivia, i va continuar. — Però tinc entès que m'ha d'escoltar vostè sol.

El secretari s'aixecà per a retirar-se. El senyor Milber el deturà.

— Un moment... aquest senyor és Carles Netlehton, empleat meu de tota confiança. Continuï treballant, Netlehton. — I, tombant-se al policia:

— Però pot parlar de l'afer que l'ha dut.

— Bé. L'oficina central m'ha encarregat que li posés tres preguntes prèvies.

— Les pot formular per ordre. Disposo de cinc minuts, senyor.

— Oi que vostè té en custòdia, en la seva caixa forta, el famós collar de perles de la senyora Dorothy Smith?

— Sí, senyor.

— Vostè té confiança en el seu personal?

— Una confiança absoluta.

— I disposa, senyor gerent, d'un bon personal de vigilància?

— I tan bo! El meu cap de vigilància és

no menys que el tinent retirat W. Shaw.

— Ah, sí, el de la central. Una mica antiquat en els procediments — comença de dir el policia Ruth, — però...

— Ens queden quatre minuts — va interrompre el banquer.

— Justos, senyor. Cal que redobli la vigilància entorn de la seva caixa forta. Abans d'ahir engarjolàrem «Cicatriu», de la colla de Caruters. No sé si vostè sap qui és aquest Caruters... No? És el tipus de lladre més perfecte que hem fitxat aquests cinc darrers anys. D'ençà que es morí John el Negre, mestre seu, Caruters ocupa amb dret el primer lloc. Té més pergamins que ningú per asseure's un dia o altre al seient elèctric...

Romangué en silenci un segon per a mirar el secretari que, interessadíssim, seguia la seva conversa. El gerent va dir-li que continués.

— Caruters té un amant capiriciosa; diuen que és d'allò més bonica, i aquesta mossa s'ha enamorat del famós collar de perles de la senyora Smith. Segons ha confessat «Cicatriu», la nit en què els llums de l'Òpera estigueren dos minuts apagats, mentre representaven l'*Aida*, fou una maniobra de Caruters per a fer-se a mans el collar. El lladre encarregat de fer el cop, acomodador del teatre, va entrar en la llotja, però en la foscor es va confondre, i si la senyora Smith salvà el seu collar va ésser perquè la seva nora, la baronessa de Percy, que l'acompanyava, va perdre el seu.

— Un collar de rubins? — va interrompre el secretari Netlehton.

— Precisament.

El gerent somrigué.

— Sí que està ben informat, Netlehton.

— Els diaris ho varen aprofitar per emplenar moltes columnes. Es veu que vostè no en llegeix, de diaris...

— Mai. Sóc enemic de la mentida. Continuï, senyor Ruth.

— Doncs bé. Segons ha confessat «Cicatriu», Caruters està decidit més que mai a apoderar-se del joiell i en aquests moments planeja un atac impecable contra la caixa d'aquesta banca.

El gerent apretà un botó.

— Pregunti — digué a l'empleat que obeí el timbre — si el cap de seguretat del banc ocupa el seu lloc.

— Hi és, senyor. Ara mateix l'he vist davant de la caixa.

— Està bé. Retiri's.

— N'hi haurà prou amb això, senyor gerent? — li preguntà William Ruth.

— Em sembla que sí; no gens menys, faré redoblar la vigilància.

— Ho trobo molt bé.

— Altrament, donaré instruccions particulars. Falten dos minuts per les cinc. A les cinc em retiro amb el personal. Tinc temps de sobres. La caixa d'aquest banc és del darrer model, una veritable fortalesa.

— Els medis d'atac són avui terribles, senyor.

— Aquest Caruters i la seva colla no entraran mai fins el calaix on guardo el collar de la senyora Smith; han de foradar, i això se sent; han de fer llum, i això es veu; han de matar, i això fa soroll.

— I si foraden, senyor, si fan llum, maten i entren? Suposem-ho.

— Aleshores, senyor William Ruth, si aconsegueixen tot això... obren el calaix destinat al joiell, i es troben que el collar de perles que ells busquen no hi és.

El policia no esperava aquesta contesta.

— Ho confesso, senyor gerent, m'ha guanyat en lluita franca. És de bona llei.

El banquer s'omple d'orgull. L'elogi l'afalaga íntimament. El vol acabar d'augmentar, i aleshores, cometent tal vegada una imprudència, va a l'escriptori, obre el calaix de les targetes, i de sota en treu i ensenya a William Ruth, vençut, i al secretari, enlluernat, el magnífic joiell.

— Aquí té el collar sospirat. — Netlehton observa com a Mr. Ruth els ulls li guspiregen. — Val una fortuna, està estimat en mig milió. Ja ho crec que és ben digne d'abraçar la gorja de la senyora Caruters, però... Ella, em sembla, hi hauria de tenir por, car aquest rengle de perles pot molt bé convertir-se per a ella en un collar de força.

Riu, i retorna el joiell al calaix. Tanca amb una clau, que es fica a l'armilla, i acomiada el policia.

— Senyor Ruth, he tingut el gust de derrotar-lo. Vull acompanyar el meu adversari fins a la porta. A les cinc començo les vacances, i em cal aprofitar-les avarament. Vol venir al camp amb mi?

— Gràcies, senyor.

— Bé. Ara em permeto un advertiment; no oblidi mai, senyor empleat de la central, que els Caruters han inventat rossinyols, claus falses i altres eines per a les caixes de ferro. Però fins ara, no han sabut trobar cap eina contra l'enginy. Cal deixar-los que furguin durament contra el pany honrat, amb la clau criminal. Mentrestant, al marge de la lluita, somriu un tercer personatge, imperforable: l'endevinalla. — I, bo i inclinant-se: — Bones tardes, Ruth.

— Bones tardes.

I, des de la porta, es dirigeix al secretari, que tecleja vertiginosament en la màquina:

— Ja han tocat les cinc, Netlehton. Deixi la feina. Fins dilluns!

Va sortir a tres passos del policia.

Mitja hora després. Sona el telèfon de la gerència.

— Qui és?

— Mr. Shaw, cap de vigilància de l'America Ltd. Bank.

— Parla amb Milber.

— Ah, què se li ofereix, senyor gerent?

— Faci el favor de mirar aquí a l'escriptori. Un calaixet alt, a mà esquerra... per a targetes.

— Està obert, senyor gerent.

— Forçat?

— Sí.

— Què hi ha a dins?

— Papers, només.

PONENT

Aquesta tarda tan serena,
que va morint sense neguit,
porta en el cor la joia plena
del jorn que encara no és finit,

Aquesta tarda clara, clara,
és feta sols per mirà el cel,
per sentí el cor com bat encara
per fer més pur el nostre anhel.

Per deturar la nostra vida,
— folla, mesquina i vacil·lant, —
damunt la terra recollida
on sols l'amor hi és triomfant.

Aquesta tarda apar que frisa
per dur un somni a tot camí,
l'hora és fa lenta i fonedissa
sota el ponent, rosa i carmí.

Moment etern, que tot reposa
en eixa tarda de fervor,
que hi ha un anhel en cada cosa
i en tots els cors canta un amor.

J. M. Rovira Artigas

— Fixi's bé, Shaw. No hi ha també un collar de perles?

— No, senyor.

— És una desgràcia! Una veritable desgràcia! No en digui un mot a ningú, de tot això! Vinc tot seguit!

A les onze de la nit, Carles Netlehton porta ja sis hores de martiri. Està en la cambra de la pensió on viu sol. Fa cinc anys que espera poder mudar-se a una caseta dels afores, on hi càpiguen ell, la seva promesa, i una servent vella i molestosa que per aquestes raons hom pugui tenir sempre aïllada. Cregué haver avançat més de pressa en la seva carrera de bancá. No va tenir sort.

Si algú posà amor al treball, es pot dir que fou ell. En cinc anys, no hi hagué xàfec que refredés el seu entusiasme, ni vent de cara capaç de fer-lo arribar al seu lloc un minut després de l'hora. Mai va merèixer un reny. Mai, tampoc, sol·licità un premi. El sou cobria les seves necessitats materials; amb una petita puja compliria també les espirituals. L'augment trigava, però ell l'esperà amb fermesa, sense un desmai, sense un minut de diferència en el rellotge. I aquest matí, abans d'anar a dinar, el gerent l'ha cridat. Netlehton, per temps que visqui, no oblidarà mai el diàleg que han sostingut.

El diumenge que ve, espera, punt per punt, repetir-lo a la seva rosseta.

— Netlehton — li havia dit el senyor Milber. — Acaba de morir el vell David Buchanan, que s'encarregava de la nostra gerència a la sucursal n.° 5. Segons aquest telegrama, va morir al mateix despatx, d'un atac cerebral.

— Ho sento molt, senyor.

— Jo també. Però el que m'aconhorta és pensar que jo, en la pròxima sessió del Consell, proposaré el nom de vostè per a ésser gerent de l'agència vacant.

— No sé com agrair-li...

— D'una sola manera, Netlehton — li havia dit amb aquella veu eixuta que ell emprava en totes ocasions.

— Quina és?

— Complint el seu deure.

Netlehton hauria desitjat, si més no, estrènyer al senyor Milber aquell índex que ell allarga en les efusions. Fou impossible perquè la gerència ja estava bregant en una maror de sol·licituds, i el llapis blau, amb una creu al marge, anava enterrant esperances.

Ara, de nit, en la seva cambra modesta, el secretari no sap que sent amb més intensitat: si l'orgull o la por. Comprèn que no podrà dormir de tota la nit. Ha tancat amb doble volta la porta de la cambra, i amb forrellat la finestra que dóna al jardí ombrívol. S'ofega allí dins, i obre una estona per a renovar l'aire ple de fum. Fuma uns moments mentre passeja, i després torna a tancar. Damunt la taula, a l'abast de la seva mà nerviosa, hi ha el revòlver. A la mà, la clau del guarda-robes. Al guarda-robes, amagat entre els doblecs d'una camisa, hi ha el famós collar de perles de la senyora Smith. Per què és allí aquest joiell? Per a poder salvar-lo. Netlehton, aquesta tarda, ha vist, al banc, el director i el collar en perill.

— Com es veu — murmura — que el senyor Milber no llegeix diaris! Si els llegís, sabria que Caruters, lladre audaç, empra sempre sistemes d'una facilitat sorprenent, i gairebé sempre reïx. Arriba al despatx un home que, a desgrat de l'uniforme, de la tarja i de la contrassenya, pot molt bé no pertànyer a la policia. A aquest home li cal saber si el collar és a la caixa de cabals, i inventa una història per a informar-se o encarrilar el seu cop vers un indret determinat. Forçar la caixa d'un banc és una tasca massa feixuga per a realitzar-la a base de suposicions. Excloure, si més no, lo més difícil de rosegar, ja és un gran pas. Quan el curiós senyor Ruth obté, gràcies a la ingenuïtat del gerent, saber que el joiell no es troba a la caixa, es fa creus de la vivor de Mr. Milber, la lloa, gairebé l'agraeix, i d'aquesta manera toca (volenterosament o casualment), un punt flac del meu superior: la vanitat. Cosa que jo no coneixia d'ell, diguem-ho de passada. Aquesta vanitat li ensenya l'amagatall del collar, i Mr. Ruth se'n va amb el secret.

Vet aquí l'esperit de Netlehton a les cinc de la tarda, en romandre sol a gerència. El senyor Milber ja havia sortit cap a l'excursió diumengera. El joiell era allí. Amb un ganivet n'hi ha prou per espanyar el calaix. L'única cosa que el guarda és el misteri. I si aquell policia fos Caruters?

— Jo hauria d'haver cridat el cap de vigilància i lliurar-li el joiell — pensa ara que té por. — Tinc de confessar que no vaig obrar bé. Però quan penso que aquest joiell — en retornar-lo jo mateix el dilluns, quan tothom el donarà per perdut — assegura la meva gerència, el meu ascens, el meu matrimoni... Potser sí que és una mica teatral, però... Jo tenia de córrer aquest perill de tantes hores i passar un dia de preocupació, quan menys. No he trobat millor manera de demostrar el meu agraïment al banc per l'ascens promès. I després...

Netlehton ha quedat rígid, de por.

Sent a la nuca el canó fred d'un revòlver. Darrera seu, una veu d'home li ordena en veu baixa:

— Quietet, senyor! Ni un crit! no juguem... les mans a l'esquena, de pressa!

Obeeix. El lliguen fort. Davant d'ell, un home baixet somriu darrera la careta, i l'apunta.

— He vingut a endur-me'n el collar de la senyora Smith, que vostè ha robat aquesta tarda al Banc Amèrica.

Netlehton, passat el terror del primer moment, observa el mascaró. D'antuvi, veu unes dents amb corona d'or, després un mentó quadrat. Ha reconegut el fals agent Ruth.

— Caruters! — exclama. — Ja ho deia jo que era Caruters!

Una riallada opaca li contesta.

— El collar, senyor — repeteix el lladre.

Els subscriptors i lectors de D'ACI I D'ALLA, són informats que tenim a llur disposició les artístiques cobertes per al relligat del volum XV, corresponent a l'any 1925.

Cobertes soles Ptes. 5
Relligat i cobertes » 7

També servirem cobertes per a tots els volums de D'ACI I D'ALLA

Comandes a LLIBRERIA CATALONIA
Plaça de Catalunya, 17
Telèfon 1789 A.

Cicle d'Excursions organitzat sota el Patronatge del C. E. de C.

Excursió més pròxima: A Tarragona, Poblet i Santes Creus en auto-car.

Sortida de Barcelona, el matí del dissabte, dia 20 de març.
Retorn: diumenge al vespre.

Visita: Sitges, Autòdrom, Arc de Barà, Pedreres del Mèdol, Pont del diable, Tarragona, Poblet, l'Espluga i Santes Creus.

Organització tècnica: HERRERO - Viatges

Inscripció: a C. E de C., Paradís, 10
LLIBRERIA CATALONIA
Plaça de Catalunya, 17
HERRERO - VIATGES
Rambla de Santa Mònica, 29

— Clavi'm un tret, canalla — respon l'altre. No el tinc el collar.

Fa un esforç desesperat per a rompre els lligams, i de la mà li rellisca la clau del guarda-robes. El lladre la veu, i s'ajup a collir-la, però Netlehton l'allunya d'una empenta. Lluiten. Rodolen per terra. L'intrús, més fort que ell, el domina. Al cap de poc, el secretari es troba lligat al llit. Fa un crit, però una mà el sufoca i un mocador li fa de mordassa. Està perdut.

— Ara estarem tranquils, senyor secretari — li diu l'home, agitat encara. — Al carrer, a un metre d'ell, sona la *pitada* de ronda. Hi ha un policia ben a la vora. Perquè? Netlehton veu que el seu ascens, el seu insomni, el seu bon nom, tota la seva vida quedarà tacada per sempre. Sense salvació, sense explicació possible. No desitja sinó una cosa: tenir la boca lliure, no per a cridar ni per a insultar, sinó per a demanar a Caruters que sigui generós, i l'encerti el cor d'un tret.

— Vostè mateix m'ha ensenyat la clau. Mr. Netlehton, vostè és un lladre deplorable. Miri que cal una gran dosi de gosadia per a robar mig milió tancat dintre cinquanta boletes d'humor de pus de maresc! Mentre se'n burla, l'home de la careta treu, una darrera l'altra, totes les peces del guarda-robes, se les mira, i les tira a terra.

— Ara veurem dintre d'aquest estoig... ah, el retrat d'una noia ben bufona. La seva promesa? Ja la planyo. Era per aquesta gola el collar? Obsequi de príncep hindú. És molt galant el senyor Netlehton... Aquí hi ha una altra miniatura, en aquesta mena de bíblia... Una vella. La seva mamà? no em contesti... pobreta!

Des del llit, el secretari observa, escolta i plora en silenci. Malgrat tots els seus esforços, no es pot contenir. Caruters, covardament, li ha ensenyat una gorja, i uns cabells blancs...

— Per fi! — crida ara. — El felicito per l'amagatall. El collar és aquí. L'acaricia, el mira a la llum, després el llença a terra. — Ara, estúpid secretari, miri el que faig.

Netlehton obeeix a desgrat seu.

L'home de la careta aplica el taló de la seva bota damunt les perles, fa un esforç, i amb un lleu cruixir el collar es desfà sota aquell pes.

— Això és el que vostè no sabia! Les perles són falses! El collar autèntic està ben guardat en poder de la seva feliç mestressa.

Es treu la careta, arruga les celles, abandona el somriure, i diu eixutament al senyor Netlehton:

— Jo no sóc Caruters, sinó William Ruth, del servei secret. He fet tot això per encàrrec del gerent Milber, el qual, amb aquest collar, ha volgut posar a prova l'honradesa del seu ex-secretari Netlehton, abans de proposar-lo per a l'ascens. El senyor Milber m'encarrega de dir-li que, davant del resultat d'aquesta prova, ha tingut un veritable disgut. I al mateix temps espera que vostè sabrà, des d'ara oblidar el camí del Banc.

JOHN MOREIRA
J. M., *trad.*

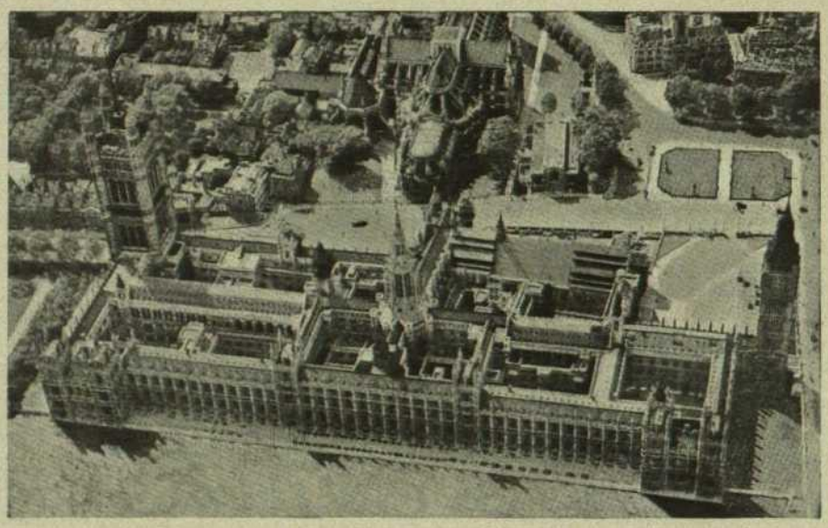

Parlament britànic, vist des d'un aeroplà

Badoqueries de Londres

AL Sr. VICTOR CASELLES

El Deure. — Al pic de migdia un home de mitja edat, ben vestit, camina pel Whitehall, la magna avinguda dels ministeris. És un home-sandwich, però que no anuncia res més que les seves desventures. El pa d'aquest sandwich el forma una casulla de tela blanca amb lletres negres. Aquesta casulla sembla de múltiples fulles davanteres i posteriors: potser quatre per banda, probablement fulles de recanvi, perquè s'hi endevinen altres rètols negres. A la part superior de l'esquena un rètol amovible, en forma de pont, porta aquesta lamentació: *He estat empresonat cinc vegades per causa d'obstrucció. Això no ha passat pas a la terra dels Soviets, sinó a Londres!!*

Aquest ciutadà londinenc va pels carrers més cèntrics de Londres, del Londres imperial, tot trist i capficat dintre el seu sandwich. Potser és un home que va equivocat, però és un home ardit, tot un ciutadà que defensa heroicament la seva llibertat, que es venja tant com pot dels que ell creu enemics de la seva llibertat, i àdhuc dels enemics del Comú. Perquè aquest home sandwich aprofita l'ocasió per a denunciar això altre, de manera que en la part davantera de la casulla hi llegíem: *Quan els mutilats de la guerra reclamaren en justícia a la Companyia dels tramvies, obtingueren 15 shillings per barba.* En la part posterior de la casulla hi llegíem: *En canvi cada mutilat, ço és cada ciutadà, paga anyalment a la Companyia* (tantes) *lliures esterlines.*

Però el bo del cas era que ningú, sinó jo, se fixava en l'heroic home-sandwich.

Basaments. — Avui, dia 21 d'octubre, commemoració de la batalla de Trafalgar. La gran columna Nelson està tota engarlandada. Les corones de flors, de palma i de llorer hi són a centenars. Els vaixells de guerra i de pau, les escoles, les acadèmies, els docks, les germandats, els reservistes de la marina, els veterans, tothom ha enviat corones amb llaçades i patriòtiques dedicatòries, talment com en la diada del 11 de setembre antany hom feia a Barcelona respecte a l'estàtua d'En Rafel de Casanova. No obstant, les corones de Trafalgar Square no arribaven ni de bon tros a cobrir el monument d'En Nelson com les corones catalanes solien cobrir l'estàtua de l'històric conseller. I és que el monument de Trafalgar Square té una base més gran.

La Catedral de Sant Pau

Tributs. — Entre l'allau de corones enviades enguany al monument Nelson n'hi havien dues de ben curioses, les quals no sé pas qui les deuria enviar. La una d'elles duia una llaçada amb els colors nacionals francesos i una dedicatòria que resava així: *Respect and homage to the memory of the gallant sailors of France ho fell fighting at Trafalgar en October the 21 of 1805.* L'altra corona era d'igual mida i fullatge i duia una llaçada amb els colors nacionals espanyols; la llegenda resava així: *Respect and homage to the memory of the gallant sailors of Spain ho fell fighting at Trafalgar on October the 21 of 1805.*— Respecte i homenatge que els *gentlemen* anglesos tributen cada any als galants mariners francesos i espanyols que caigueren bo i fent foc a Trafalgar en la diada del 21 d'octubre del 1808.

Cada poble té la seva manera de tributar.

West End = Extrem Occident. — En Little Saint Andrew Street, en el cor del West-End, et deixarà perplex si t'hi escaus, lector caríssim, una botiga que exhibeix en lloc central del seu aparador una capsa de castanyoles. N'hi han de negres, de marrons i de color ocre. Una bellament caligrafiada tarja documenta abastament els passants sobre la naturalesa d'aquells objectes prou exòtics per a que els uns del passants els prenguin per mol·luscos, els altres per fruites seques dels antípodes. Doncs, no, senyors passants; allò no són ni fruites ni mol·luscos, sinó:

First Quality Castanettes
(al preu de)
2/6, 3/6 and 4/6.

Cal advertir, però, que la botiga és especialitzada en la venda de confetti, serpentines, carotes de cartó, perruques i altres articles carnestolencs.

Misteri. — En totes les grans ciutats del món és cas que passa cada moment de

sorprendre-hi converses en llengua distinta del país: converses d'immigrants, de comerciants, de nuvis, de turistes... A Londres no sorprendreu mai converses en cap més llengua que l'anglès. — Ni en els Museus!

I, no obstant, Anglaterra és el país més acollidor, el que posa menys entrebancs i el que dóna més facilitats als viatjants i als immigrants estrangers — i Londres és l'indret europeu on hom menja, dorm, camina i pot viure millor...

El tràfec de Londres. — No n'hi ha pas de més intens i continu. Els carruatges s'escolen a milers per cada segon per damunt de la calçada. No obstant, no fan gens de soroll, i, traslladat en els més agitats d'aquests carrers londinencs, el vianant barceloní sent com una certesa que si maldava per a fer-se aixafar per algun d'aquells incontables vehicles no ho podria pas aconseguir.

Trastocat. — En llevar-me he anat a reveure el Tàmesis. El gran riu que fa de port de Londres és un espectacle embadalidor i sempre nou. Avui, però, ho ha estat massa per aquest novell badoc del meridió. He vist, com al·lucinat, que el curs de les aigües havia canviat de direcció: en lloc de davallar cap a London Bridge, cap a Tower Bridge i cap al Port, l'he vist — amb tota certitud — remuntar amb la mateixa parsimònia i majestat que ahir emprava per a davallar, corrent ara cap a Westminster, cap a Oxford! He cregut perdre l'entenimcnt. He consultat la guia i he comprovat que jo tenia raó i el riu no... Ha estat una hora tràgica.

Després ho he aclarit: havia presenciat la mar ea, la qual a Londres es presenta així, caminant riu amunt, sobreposant-se al poderós corrent fluvial.

Aquests anglesos fan amb la mar tot el que volen.

Moda femenina. — Les noies de Londres han començat a usar la bota flonja, alta fins als genolls, que és tradicional en les pageses de moltes comarques russes. A Londres aquesta bota és, però, de pell fina i d'impecable confecció, i sols és emprada els dies de pluja, a fi de protegir les cames (tan vistoses) contra els esquitxos de fang. No és pas una moda molt graciosa; però val a dir que ho és menys encara la mitja de color clar maculada de fang.

Moda masculina. — El vestit de vespre, particularment el de frac, ve enguany amb armilla de *piqué*, pitrera de *piqué* de la mateixa qualitat i mostra, planxada un xic dura, però sense encartronament, corbatí de *piqué* idèntic al de l'armilla i pitrera, i, per torna, també de *piqué* els dos botonets de la pitrera. Res de brillants ni perles! Res d'or!

És una moda horrible; però caldrà no fer escarafalls i fer-se càrrec que es tracta de la moda. L'home ha d'ésser fort i saber sobreposar-se a totes les contrarietats.

L'Energia. — El meu dispeser és un

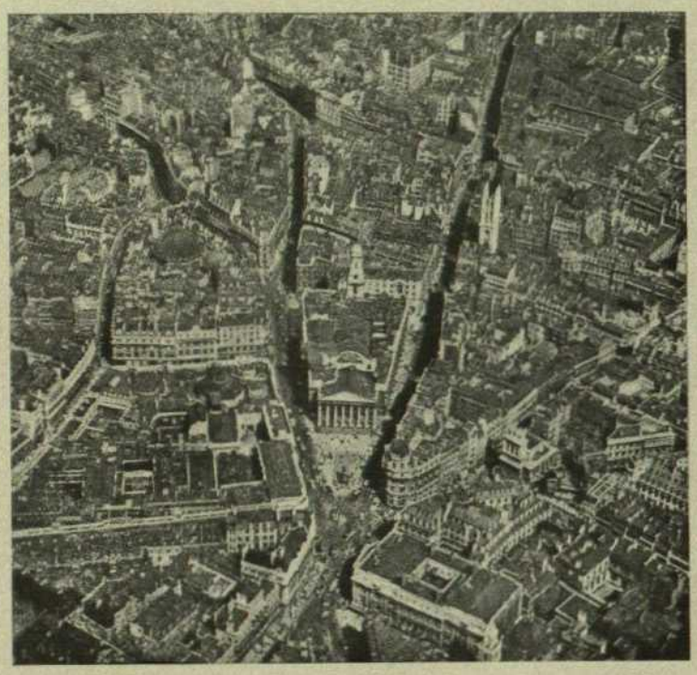

Un tros de la City londinenca

home adorablement comunicatiu. Em parla de tot el que pot ésser-me agradós. Ell amb un llenguatge francès ben defectuós, jo amb un parlar anglès que no és bo ni per a llençar, acabem per entendre'ns. El motiu de la conversa, però, és el Comunisme; sembla la seva obsessió:

— Ah, els lliberals feren molt de mal en deixar tastar el govern als socialistes. Veieu com tot el món pensa altrament: tothom és més prudent que els anglesos. Els francesos ja comencen a reaccionar; els italians... (aquí el meu dispeser acaba la frase amb un gest enèrgicament tallant de la mà, ben unida i tivant, com si simbolitzés la fatal caiguda de la destral); els espanyols... (altre cop de destral). Els nostres conservadors, però, ara, hi posaran aturador... No en caldria d'altra sinó que deixessin tornar a Ramsay Macdonald. Els francesos diuen molt justament que *l'appetit vien de manger* (*L'apetit vient en mangeant*, vol dir el meu dispeser). I, en sentir-se tan enginyós, l'home esclafeix una gran rialla de felicitat.

Boira. — Avui ha vingut la boira i ens ha portat la nit a migdia. Una nit d'una negror ocre ha esborrat totes les coses del carrer, àdhuc els sorolls; tot ho ha esborrat excepte els llums que s'encengueren prop nostre. La boira s'ha ficat dintre les cases, dintre els museus i ha embolcallat les innombrables i fabuloses riqueses d'art que han anat xuclant de tot el món. En el British Museum, les enormes estàtues jacents de marbre embrunit que li han pervingut dels frontons del Parthenon, totes enbolcallades de boira en aquella gran sala llarga, semblaven patir d'una dolor milenària i d'una enyorança sense conhort. La llur actitud evocava les estàtues jacents que Miquel Àngel tallà pels sepulcres dels Mèdicis, a Florència, i àdhuc els mots fatídics i desesperats que aquell genial escultor de la desventura prestà a les simbòliques estàtues de les tombes medicees.

Al carrer, en la nit de pesombre, el fum de les xemeneies ja no ascendia cap al cel com una matèria ingràvida, sinó que queia; vessava de la boca de la xemeneia i, lliscant, queia en terra, talment com si els temps de l'Apocalipsis haguessin arribat.

Grandesa. — A la nit, a Picadilly Circus, els incomptables anuncis lluminosos enormes, diversos, enginyosament movimentats i d'una policromia mirabolant, afegeixen desfici al traüt fabulós de vehicles i vianants, i enlluernament al luxe descordat dels aparadors. En aquell solemne, quasi silenciós adalerament, veureu sovint el pare o la mare joves que han vingut a mostrar al nen les llums policromes que s'encenen i s'apaguen, que giravolten i zigzaguegen de dalt a baix dels gratacels. L'infant somriu, meravellat, des de dintre del seu cotxet, i, com a bon anglès, ho vol agafar tot amb les manetes rosades. El paret i la mareta s'embadaleixen en la fantasmagoria de llums multicolors reflectida en les pupil·les de l'infant, i tots tres són feliços en mig d'aquell traüt enlluernador d'abans de sopar. L'infant s'adorm i, amb la felicitat en els llavis, somnia, bo i abraçat a aquelles colossals joguines fetes de sols, d'estels i de glòria britànica.

J. S.

SENYORA!

Ja està **comprovat** per moltíssimes senyores de Barcelona, que el **TAM-TOI** compleix el que promet

TRIPLICA la duració de les mitges de seda i evita que corrin els punts

Venda al major i al detall

ARTE CHINO CORTES, 638. BARCELONA

LECHE CONDENSADA
MARCA
LA LECHERA

La única que reemplaza ventajosamente a la leche fresca en la alimentación de los niños y en los usos domésticos. Folletos gratis a quien los solicite de la

SOCIEDAD NESTLÉ, A. E. P. A.
Gran Vía Layetana, 41 - Barcelona

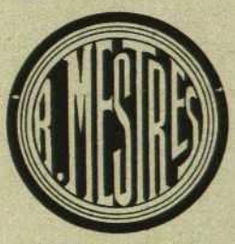

Casa fundada en 1900

Fundes de panyo i lona - Capotes pell, xarol i semicuir per a cabriolets, torpedes, etc., i similars per a guarnicioner

València, 292 (xamfrà Claris)
BARCELONA

No sofreixi morenes!...

estrenyiment, fístules, gasos o qualsevol derivació del ventre. A pesar dels seus pessimismes vostè deu reaccionar. Refusi tot medicament intern, ja que ignora llur acció directa. Utilitzi per a guarir totes les alteracions del recte, nostre LUX, SENSE METGE, SENSE MEDICINES. El seu efecte és immediat i sens la més petita molèstia, ja que acciona durant la son.

Demani fullets, juntant segell de 35 cèntims, a

Institut Ortopèdic Sabaté i Alemany

Canuda, 7

CALÇAT DE LUXE

Josep Says

Casa fundada en 1850

Rambla del Centre, 9 **BARCELONA**

Gastrobiol Rossell

MEDICACIÓ ESPECIFICA CONTRA LES MALALTIES DE L'ESTOMAC I INTESTINS

DE VENDA:

Fàrmacia Internacional - **Rambla del Centre, 17 - BARCELONA**

Sensacional!

Nou sistema de massatge per a evitar la feridura, tuberculosis, paràlisis, arterioesclerosis, enteritis, restrenyiment, neurastènia. Ventres deformats i defectes físics.

V. L. FERRÁNDIZ

Ex-intern de Sanatori du Lèman (Suïssa)

Mallorca, 236 (prop de la Rambla) **TARDES**

Conservi la silueta

Establiment MADAME X

Passeig de Gràcia 127

Per aprimar: Faixes, Cotilles, Sostens, i Mitges, tot de cautxú pur. Per a l'ús mensual: Protectors, Pantalons i Cintures, tot de cautxú pur. Coixins absorbents higiènics de cotó i glassa *La Germana*. Capsetes **Madame X** per viatge

Josep Sauleda

FÀBRICA DE LONES

Lones de tots els gruixos i amplades, per a cobertes de carruatges. Lones impermeables en color per a capotes d'automòbils. Lones per a velams, vaixells, encerats, cobertes de vagons, tendes de campanya, platja, etc. Lones en colors sòlids per a pavellons de magatzems i cases particulars. Fabricació en gran escala de teles per a tota classe d'espardenyes i calçat

SANT POL DE MAR (BARCELONA)

ROM BACARDÍ

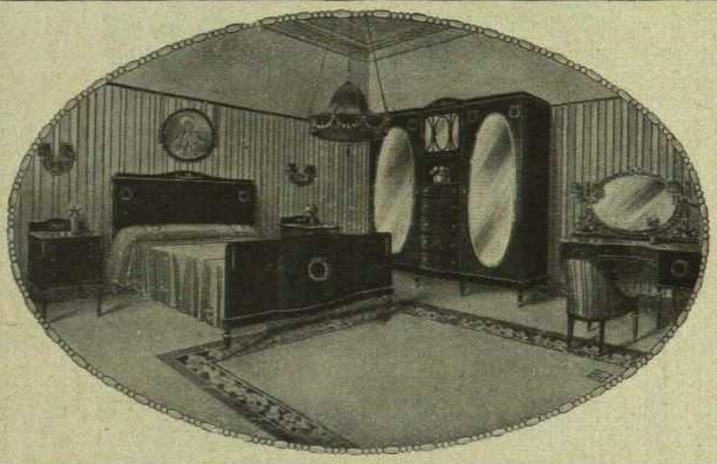

FÀBRICA DE MOBLES DE

A. FORNONS

SALMERON, 102

Compri vostè directament al constructor i estalviarà el 40 %

ACADÈMIA FARGA

CLASSES DE CONJUNT INSTRUMENTAL

LLIÇONS PARTICULARS I A DOMICILI

SOLFEIG - PIANO - VIOLONCEL
CANT - GUITARRA - COMPOSICIÓ

Rambla de Catalunya, 114

S'emblanqueix el cutis i s'eliminen les pigues

amb l'empleu de

CREMA BELLA AURORA

Grans Premis: 1915, 1919 y 1921

De venda: A totes les bones perfumeries

CADBURY

Exquisits Bombons

King George
Cairo
Royal Windsor
Argyll

Cadbury's Bombones

Venda al major

MANUEL DE CHÍA I GRASSI

Ausias March, 50
Barcelona

Classes de piano, violí i violoncel - Solfeig, teoria, harmonia i composició

ACADÈMIA LONGÀS

Sala d'audicions

Passeig de Gràcia, 86

El problema de la comoditat i del bon gust

queda resolt amb les produccions en

MOBLES DE JONC

de la

MANUFACTURE PARISIENNE

MARCA
MePne
REGISTRADA

FILLS
de J. BARÓ

TALLERS:
Riera S. Miquel,
n.º 88
Telèfon 686 G.

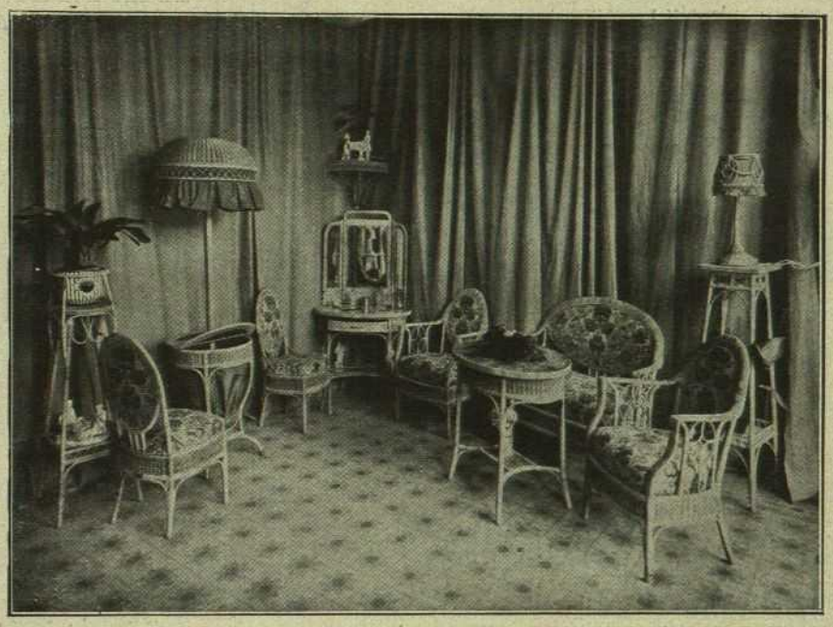

SALONS
D'EXPOSICIÓ
I
VENDES:

Passeig
de
Gràcia, n.º 115

***

Barcelona

HERRERO-VIATGES

RAMBLA DE SANTA MÓNICA, 29 : TEL. 226-4274 A.

Oficina d'informació per a tota mena de viatges, combinacions de ferrocarrils, hotels, centres d'excursió i turisme, balnearis, estacions climatèriques, etc.

Bitllets de ferrocarril directes, anada i retorn i circulars. **Bitllets** per a VIATGES COL·LECTIUS a preus reduïts. **Vagons llit, Reserva de llocs, Reserva d'habitacions** en hotels de totes categories. **Passatges** marítims i aeris. **Bitllets** per autocars. **Expedició** d'equipatges. **Segurs** d'equipatges i accident. **Xalets** a les millors comarques franceses. CANVI I GIR. **Trens especials i fletament de vaixells** VIATGES A FORFAIT, tot comprès.

CREUERS PEL MEDITERRANI

Pròximes sortides. Març: dies 5, 11, 16, 18, 30. Abril: dies 9, 13, 17. Maig: dies 6, 15, per els navilis PATRIA, METEOR, CANADÁ, NEPTUNIA, GÉNERAL METZINGER, PROVIDENCE. Preu des de 5,000 francs.

DEPARTAMENT DE DUANES

Servei ràpid per al tràmit de mercaderies

PROCEDÈNCIES		DIES
Franceses.	a Barcelona. .	4 a 6
Angleses	» » . .	6 a 8
Alemanyes	» » . .	6 a 8
Austríaques i txeco-eslovaques	» » . .	7 a 9

COLL-SIMPLEX

SENSE FORROS

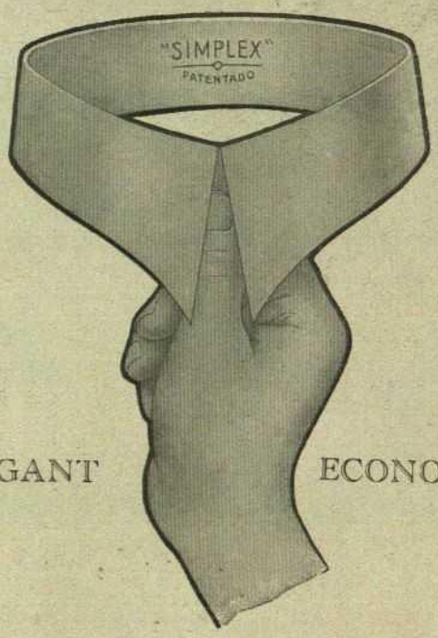

ELEGANT ECONOMIC

NO S'ARRUGA NI ENCONGEIX

El millor dels millors

Llaminadures Catalanes

FORN DE SANT JOAN
DE MARIAN TRENS
VILAFRANCA DEL PENEDÉS
LES AUTÈNTIQUES COQUES FINES DE VILAFRANCA

Les úniques i veritables TÚLES, TORPEDES de Santa Coloma, són les de la casa fundada l'any 1895 per en

FRANCESC TRIAS

TOT LO DEMÉS SÓN IMITACIONS

Carrer de Vall (davant l'Església) - Telèfon 7 *Santa Coloma de Farnès*
Estan a disposició de qui vulgui els títols i certificats que ho acrediten

Fàbrica d'Ametlles d'Arenys **Fàbrica de Xocolates**

Casimir Fernàndez de la Vega

SUCCESSOR DE FERRAN
RIERA, 41 ARENYS DE MAR
PROVEIDOR DE LA REIAL CASA

El millor substitutiu del Xampany
TARRAGONA
Dipòsit a Barcelona:
DIPUTACIÓ, 55

Xocolata TORNE
ALIMENTA MOLT BÉ
Fàbrica i Despatx: **Baix de Sant Pere, 44 - BARCELONA**

Sucursal de la
Societat Anònima de Drogueria "VIDAL-RIBAS"
RAMBLA DE SANT JOSEP, 23
Formatges - Mantegues - Conserves de les millors procedències

FÁBRICA D'ORFEBRERIA I D'ART

Jaume Sales Balmes

Coberts : Safates : Articles per a Hotels : Orfebreria d'art i novetats en Argentat : Articles de taula d'argent de llei : Plata Salmes

Fàbrica i Oficines: Enna, 100-104 (P. N.) - BARCELONA
Vendes al detall: Portaferrissa, 4 : Telèfon 1503 A.

CASES QUE RECOMANEM

JACINT AVILA
Decoracions :: Armadures, estopa i guix
Passeig de Sant Joan, 73 : Telèfon 306 S. P.

BASCULES I CAIXES PER A CABALS **ROCH** :-: Incompetents per sa perfecció i preu
HOSPITALET BARCELONA Coll-Blanch 45

A. HERNANDEZ - Vulcanització de neumàtics
ROSSELLÓ, 199 - TELEFON 2660 G.

ACADÈMIA COTS
COMERÇ, IDIOMES, ETC.
Carrer dels Archs, 10 :: Telèfon 5041 A.

CICLOS MOTOS SPORTS **SANROMÁ** Balmes 62 Tel. 1445-A Barcelona

BATERIA DE CUINA
MARSAL, MARTIN Y C.IA, S. EN C.
Archs, 5 (Plaça Santa Agna) - Telèfon 3052 A. - BARCELONA

Llibreria BALAGUER
Compra i venda en Llibres d'ocasió
PALLA, 13 i 15

L. CAMPS ARNAU
Planeta, 41 (G.)
Pianos i Auto-pianos nous i d'ocasió

MAGATZEMS POMPEYA
Mobles de totes classes. Especialitat en mobles americans per a despatx — SALMERÓN, 75 — Telèfon G. 1746

EL MARINO - Rellotgeria
de JAUME FONOLLOSA
Canvis Vells, 8
El millor rellotge que bat els segons, marca ALPINA

J. VILAPLANA
ÓPTICO - Ejecución rápida en las fórmulas de los señores Médicos oculistas.
PELAYO, 16

VINS SABATÉ VILAFRANCA a 0'50 litre en garrafes, barrilets, etc., etc.
Per a encàrrecs: **F. García Ruano**
Carrer Lauria, 100 - Telèfon 1614 G.

IDIOMES Comerç, etc. **LICEU DALMAU** València, 245 Tel. 1845 A.

PILOSUBLIMADO
EVITA LA CALVICIE
DE VENDA EN TOTES LES PERFUMERIES

MOBLES DE TOTES MENES A PREUS REDUIDISSIMS
A. NAVARRO
BALMES, 70 BARCELONA

Casa BORRULL Plaça de les Olles, 9
Articles per esport-Futbol-Xarxes per a tennis - Hamaques - Bosses - Cortines, etc. - Articles de pesca

FILLA DE J. LAPORTA
CARME, 52 - BARCELONA
Paraigües - Vanos - Moneders

La casa de la goma

Senyores!

No deixin de comprar les seves faixes a

Au corset Elegant

Que les ven des de

9 pessetes

Plaça Santa Anna, 4
BARCELONA

Asmàtics - Bronquítics - Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres malalties feu sempre ús del

Xarop VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac

Laboratori "EL SIGLO"

Sant Pau, 33 **Barcelona**

DEPILATORIO BORRELL

Sens molèstia treu el pèl o pelussera i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL

Assalt, 52 — BARCELONA

i en totes les perfumeries

Sempre esbelta

Per a evitar la dilatació dels teixits (ventre), vostè ha d'usar el cenyidor GLAXIS. Confeccionat al teler en combinació elàstica de resistència. Substitueix amb su erior avantatge a la cotilla. Pes pluma. Per aquesta característica no li ocasionarà la menor molèstia. Demani fulletes, adjuntant segell de correus de 35 céntims a

Institut Ortopèdic
Sabaté i Alemany
Canuda, 7 - Barcelona

Sarna i Ronya

es curen en 10 minuts amb l'acreditat

SULFURETO CABALLERO

CROSTES - PEGADELLA
ERUPCIONS DELS INFANTS
es curen amb rapidesa amb
DEPURATIU INFANTIL
i *PASTA POROSA*

VENDA:

Farmàcia Caballero

ASSALT, 86. — BARCELONA

I A TOT ARREU

ESPECIALITAT PER A CASAMENTS, BATEIGS I PRESENTS

CAPSES A MIDA

MARROQUINERIA VIENESA
Fàbrica d'Articles de Pell

Joan Rettberg

TARGETERS - BITLLETERS
CARTERES DE VIATJANT

ÚLTIMES NOVETATS EN BOSSES DE SENYORA

Salmeron, 57 - Barcelona

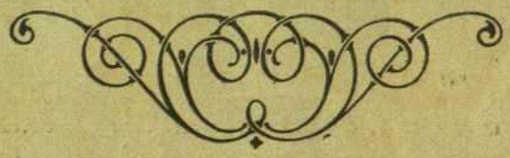

Vendes al detall **Exportació a províncies**

FORN DE MONTSERRAT

(NOM COMERCIAL REGISTRAT)

PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
LICORERIA
OBJECTES D'ART

Passeig de Gràcia, 96

Telèfon 11 G. Barcelona

A. López-Llausàs, impressor
Diputació, 95 - Barcelona